

Aurtones.

Geuran.

Idul.

1 9 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

KUURTANES-SEURAN JOULUN tarkoituksena on sukupolvesta toiseen kulkeutuneiden muistitietojen ja itsensä kuortanelaisiksi tuntevien henkilöiden kirjoitusten avulla selvittää Kuortaneen entistä ja nykyistä elämää. Samalla lehden toimituskunta kiittää kaikkia niitä, jotka tavalla tai toisella ovat tehneet lehden julkaisemisen mahdolliseksi

KUURTANES-SEURA

TOIMITUSKUNTA

Pentti Harju

Eeva Peltola

Sirkka Kantola

Heikki Mäki-Hallila

Iivari Honkola

Kuvittanut Iivari Honkola

Hän tuli

Hän tuli. Jeesus tuli. Vapahtajamme tuli. Miksi hän tuli? Hän tuli todistamaan, todistaaksensa valkeudesta (Joh. 1: 7). Pimeyden keskelle hän tuli valkeudesta todistamaan. Tätä on meille muistuttamassa se, että me vietämme jouluamme aina vuoden pimeimpänä aikana. Mutta, kun hän tuli pimeyden keskelle valkeudesta todistamaan, niin sanotaan, että pimeys ei sitä käsittänyt. Hän tuli omiensa tykö, ja hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan (Joh. 1: 11). Herodes etsi Jeesus-lasta tappaakseen hänet, koska pimeys ei käsittänyt.

Hän tuli. Jeesus on täällä, koska hän kerran on tullut. Mutta onko niin, että mekään emme käsitä? Maailma on nykyin täynnä Herodeksia, jotka etsivät Kristuslasta tappaakseen hänet. Sydämemme kovuudella me olemme sitä tekemässä. Onko hän, joka tuli, jo saanut sydämesi pehmittää?

Ajatellaan nyt, kuinka lastemme silmät ovat kirkkaat, kun he jouluiltana kodissaan veisaavat jouluvirttään. Voimmeko ajatella kirkkaampaa? Heille on todellisuus, että Jeesus syntyi. He käsittävät. Emmehän me, heidän vanhempansa vain ole sellaisia Herodeksia, että olemme tappamassa Jeesus-lasta heidän herkistä sydämistään? Emme ole, jos itse olemme pysyneet lapsenmielisinä. Emme ole, jos se Jeesus, joka meille pyhäkoululaisina ollessamme oli todellisuus, on saanut pysyä todellisuutena. Lapsi löytää helpoimmin tien Betlehemin seimelle. Vaikka he ovat niin pieniä, että tuskin seimen laidanyli ulottuvat kurkistamaan, niin kuitenkin he varminnin näkevät. Tämä on ihmeellistä. Pimeä ei tätä käsitä. Mutta hän käsittää, jonka pimeyteen joulun Herra, Jeesus-lapsi on saanut tulla tuomaan valkeutta.

Hän tuli. Sinuakin varten hän tuli. Sinunkin pimyteesi hän tuli tuomaan valkeutta. Otatko vastaan? Jos otat, saat silloin viettää todellisen joulun. Tällaista joulua toivotan sinulle.

Heikki Rajalahti.

KUVAAJA

Sanottiin ennen sellaista maalaria, joka osasi muutakin kuin sileää pintaa, kansan kielenkäytössä kuvaajaksi, "taiteilija"-nimeä kun vielä ei oltu keksitty. Kuvaaja teki seiiniin, kattoihin kiemuroita, tulta syökseviä lohikäärmeitä rekien periin, yhtä jos toista, ei vähiten ja arvottomimmin ihmeellisiä fantasiakirkkoja ja koruja ihmisten hautapaaluihin, kauniiksi muistoksi sukupolven ajaksi. Sitten ne lahosivat, kaatuivat ja joutuivat häviön teille. On lisättävä että nämä kuvaajat olivat tavallisesti maalaisia kunniamiehiä, ei sen ajan kisälliretaleita, jotka kävivät järjestään laveaa tietä.

Ja kun nämä kuvaajamiehet kaikinpuolin ja kaikessa siis olivat vain kotona oppinutta koulunkäymätöntä linjaa, niin sitä niinkuin kunnioitti heitä enemmän siltäkin kannalta, oli näkevinään siinä kuin Jumalan sormen jäljet, jos mitä saivat somaa syntymään. On arvoja ulkopuolella Ateneumin ja Teknillisen korkeakoulun, henki lehäyttelee tuota tätä ohi papereitten ja kuvakirjojen.

Monta kertaa olin pieniä tällaisia ajatuksia elätellyt, varsinkin katselessani kuvaajan asemaisten kansanmiesten tekemiä oikeita kirkkoja ja tapuleita, joitakin, ainakin korjailtuja raismeita, Suomenmaa on vielä puolillaan. Siinä kuljetti kirvestä kuin korkeampi näkymätön käsi, ei se noin omasta pettupäästä, tuli joskus ajatelleeksi, että se oli erityinen mielisuosio meille, kun sellaista saatiin toimeksi.

Sitäkin, joka seisoi kohdallaan sinään, sateli eli paistoi, siinä ja siinä tavallisessa olovalaistuksessa kuin käsin käännettävänä.

Sitäkin, sanoin. Mitäpä muuta kuin sitä mikä oli? Minä tarkoitan kun ylikuvaaja joskus puuttui asiaan ja teki tehtyyn vielä vähän lisää.

Senkin kun puetti torppari Häggbladin tapulin ja talokas Antti Hakolan kirkon uudeksivuo-
deksi 1945 juhlapukuun, jolla olisi hämmästyttänyt Pathmolaista. Se näet edesmennyt Häggblad oli omin päin, siitä kuvaajapäästään, suun-

nitellut tuon tapulinhahmon, josta Armas Lindgren, taitoniekka sanoi että se kuuluu maailman monumentaalirakennusten joukkoon, sitä oli sitten koloroinut väreihin vähän perästäpäin muu kuvaaja, myös jostakin muuta matalaa korkeammasta hengestä, niin että tuli ihana ilmestys Herran kirkaassa päivässä. Mutta vaikka muoto haasteli jaloja silloin, värit vilkui kauneintaan, pallot kultaiset paistoi, se oli vain vähän, ihmisen kättä, sen rinnalla kun Ukko ylhäinen, Luojan sormilla somilla sen puetti.

Tämän hän teki:

Ensiksi hän sytytti tähdet tuikkaamaan, otavaisen ylinnä, että huuru hohtelisi keltaisen tapulin pääryseimillä. Sitä kimmelleikkii valkoisen, mustan, tummansinisen ja kullan välillä kuu katseli sinitaivaalta, myös sini-, vaikka yö oli, mutta oli sellainen sini kuin enkelten laulu tallin yllä, sinervä, utukatseinen, että juuri sineksi sanoa. Puni sitten synkät kuuset kuin kuoleman muistuttajaksi siihen lähelle, josta oli nyt sata vuotta kuljettu läpi lepomultiin, ja jossa tapulin ovela oli mustankirjava tyhjä tam-
mipelin lauta: peli lopussa! Sitä kuusen tummaa siluettia vienonsi huurukoivulla, -koivuilla,

SIRKKA KANTOLA:

TAKKATULI

Jos olet lapsuutesi elänyt suuressa tuvassa, monihenkisen perheen keskuudessa, jossa oli elämää ja ääntä, kirkasraitaiset rättimätkä leivien lattiapalkkien peittona ja takka, koko tuvan keskeisin ja elävin osa, ymmärrät, mitä nyt sinulle kerron.

Niin, se tapahtui viime jouluna. Siinä itsenäisyyspäivän seutuvilla putosi kaupunkilaiskotini kirjeluukusta päivän posti ja lehden välistä lennähti vielä kirje. Kirje kotoa, vanhalta äidiltäni. Se oli vain selkeäsanainen "pyytö" tulla vanhaan kotiin joulua viettämään "ennen kuin minun aika jättää," kuten kirjeen sana kuului. — Ja minä tulin, tulin mielelläni. Kun jouluaaton aamuhämärissä ajoin vanhan kotini pihaan, tunsin heti, että nyt on aatto. Saunasta tuprusi savu ja saunakaivon vintti kitajä juuri niin, kuin 30 vuotta sitten. Äitini, jo vanha, joka seisoi portailla "vastooksilla", toi lopullisen joulurauhan sisimpääni. — Joka on asunut kaupunkien ahtaissa asunnoissa, aivan kuin juhlistuu, kun astuu etelä-pohjalaiseen avaraan tupaan. Seisoin kauan ja katselin lapsuuteni kotia. Sitä oli uusittu, mutta sen vanha, hyvä tyyli, oli kunnialla säilytetty — ja se takka, sekin oli paikoil-

laan. Hengessäni siunasin vanhemman veljeni, joka nyt taloa asuu.

Siunattu joulurauha yhä vain voimistui kun saunasta tulimme. Oli katettu juhlapöytä. Hesusunainen salveetti toi mieleeni joulut vuosien takaa. Ja se kalaperunain tuoksu, sen vain vanhojen emäntien keittotaito voi esille loihdita. Me istuimme pöytään. Aika ja muoti eivät olleet vanhoja jouluruokia muuttaneet. Oli juhlan kunniaksi tosin kotoisen ruisleivän lisäksi leivottu limppua ja tehty hyvää kaljaa. Kalaperunoita syötiin ja lisäksi oikea ryynipuuro, — kotoisen pellon antia sekin, — "siliän kasteen" kanssa, kuten lapsuuteni aikana.

Kylläisinä sitten illan hämartyessä ryhmityimme takan ympärille, johon veljeni rakensi koivuisen ristikarkon. Oli siinä mieluista tarinoida. Puhetta olikin, enimmäkseen se kulki vanhoja aikoja sivuten. Kerkisi siihen jo naisväkikin ilta-askareittensa jälkeen. Myöhemmin

(Jatk. siv. 28)

sillä niitä tikitti useampia, kuin enkeleitä pitkältä lennolta levähtämässä, tulleet tuomaan Herran helyn nukkuville sieluille kuin tinavirkistykseksi, kun oli uusi vuosi.

Sitten Hakolan ristikirkon syvä, sulaisen synkkä puna, tässä kuunkoitteessa kuin hymyävä, vaikka oli nuhteen ja kurituksen kartano. Mutta kun oli vielä maassa mielisuosio. Sitä lumisen valkokaton siipikeila kuin suhahti, hyväksi tahdoksi täällä yksin kulkijalle. Hakolan-kin sana sieltä kaukaa, jonne meni siksi ikuisukseen, kun kuparikukon oli ehtinyt panna päälle.

Ja nämä sankariristit sepeleineen tähän samaan, ja muu, harmaa muisto lahomaalta, kaikki samassa psalmissa, Toini-Maijakin, itse ku-

vaaja, vilkuttaa marmorikiveltänsä, kun kuu säihkytti siihen säteensä, ja Sutimanni suuren kuusen alta, kulkivat, vaelsivat liitona, äänettä niinkuin ne tapaa eräinä öinä, nyt ainakin, katsoomassa kun ylikuvaaja kirkasti kirkon, taiteili tapulin tällaiseksi. Ja oli nähtävä. Ei Sanan kristallivirta, kultaomena kauniimpi. Ei tuhanen, kymmenentuhatta tätä, tätä säihkyä, kimmelsineä, hangenhohtoa, temppelin ristirauhaan, tapulin toivolauluun sille jonka pois pitää, muuta sinä yksi, ylikuvaaja, korkeasta kaudesta.

Siitä heikko halleluja paukkuvassa pakkasyössä.

Kuortaneen kirkkomaalla uudenvuodenyönä 1944—45.

Kuurtasella - Kuurtanella

Hurskas rouva kerran kulki
Kyrönmaasta oijosmaitte;
järvi suuri tiensä sulki,
ehtinyt ei kiertää taitte.
Autiota tähyi rantaa,
etsi sieltä asujaista,
joka voisi veneen antaa,
kyyditellä matkalaista.

Järven rannan länsipuolla
asumust' ei vielä silloin,
kurjet kahlaeli suolla,
käki kukkui aamuin, illoin.
Yöhyt uhkaa pyhää naista,
metsän peikot perään pälyy,
vaarat vaani kulkevaista,
pensaikossa pedot hälyy.

Sutten silmät säihkyi tulta,
vaimo turvaa apuun Herran.
"Pyydän Taivon-taatto Sulta:
auta vielä tämän kerran!"
Pyyhkäistessään silmän huurun,
ihmenäyn siinä näki:
enkelin ja — tervakuurun.
Apuna ol' taivon väki!

Katsoi vielä: siinä eipä
enkeliä sillä erää;
kuurta oli, airo, leipä.
Vaimoon voima uusi herää,
astui kuuruun, leipää haukkaa,
tunsi: apu ompi Herran.
Pedot pensaikosta laukkaa,
myöhästyivät vähän verran.

Kuurta kapee kiidättääpi
kohti järven toista rantaa,
vesi vaahtoo, myrskyääpi,
vene vento vaivoin kantaa.
Aalto käy, ei vaimo pelkää
— usko luja aina auttaa —
kuurta katkoo järven selkää,
kohta hiekkarannan sauttaa.

Astuessa töyrämälle
lakkaa kohta myrskytuuli.
Kiitoksen toi ystävälle
taivon, joka pyynnön kuuli.
Rukoukseen, raukka, raukee,
väsynyt sai unen syvän,
aamulla kun silmä aukee,
virkkoi ennustuksen hyvän:

"Alla kankaan, missä nukuin,
sukupolvet levon saapi,
kansa harras tuhatlukuin
kirkkoon tänne kiiruhtaapi.
Painan tähän matkasauvan;
nouskoon siihen huone Herran!
Tuohon painan melalauvan;
soikoon siinä kellot kerran!"

"Kulin järven kuurtasella,
järvi nimen kaipoaapi:
— Kuurtasella — Kuurtanella —
nimen saman seutu saapi.
Siunaan myöskin nämä rannat,
rannat järvien ja joen.
Virkan vielä: Joskus kannat
nimessäsi kuurnan noen."

Kansantarukaan ei tiedä,
minne rouva kuulu kulki.
Tarut tutkimist' ei siedä,
ettei saisi salat julki.
Siinä kirkko kankahalla,
missä hietarannat loivat,
lepo lauha nurmen alla,
kelle kuolinkellot soivat.

Esa Harju.

KUORTANEEN LAULAJIEN

ivivainen muistelee

Kun nuorena koulutyttönä sain silloisen kouluni laulunopettajan välityksellä kehoituksen mennä äänikokeeseen päästäkseni professorinrouva Armi Klemetin johtamaan sekakuoroon "Kuortaneen Laulajat", tunsin, että oli kysymyksessä jotain hyvin merkittävää ja suurta minun kohdallani. Kehoitusta noudattaen uskaltauduinkin eräänä kevätiltana matkaamaan muiden laulajien mukana kirkonkylän nuorisoseuran talolle, missä harjoituksia pidettiin. Siellä minä, poloinen, sydän pelosta läpättäen esitin koelauluni "Ol' kaunis kesäilta" ja siitä hetkestä alkaen olin "Kuortaneen Laulajien" jäsen. En silloin tiennyt päässeeni "osakkaaksi" yhteisöön, joka niin suuressa määrin on rikastuttanut elämäni.

Seuraavassa muutamia "kuvia" "Kuortaneen Laulajien" taipaleelta omalta kaudeltani.

Valmistauduimme Helsingin laulujuhlia varten. Ihmettelen muuten vieläkin, kuinka Armirouva jaksoi ryhtyä niin hikiseen urakkaan, mutta kun hän kerran oli sellaisen päätöksen

tehnyt, oli se myös meidän päätöksemme ja heti oli koko kuoro innolla juonessa mukana. Niinpä aloimme ahkerasti muiden laulujuhlalaulujen ohella harjoitella Isakssonin "Lehtotietä", joka oli pakollisena kilpalauluna. Kyllä siinä eräitä iltoja oteltiin "Lehtotien" kanssa välillä opettelen äänenmuodostusta, välillä harjoittellen sisukkaasti soitupuhautta ja lausutusta, joissa ei ainakaan saanut olla toivomisen varaa. Lopulta olimme jo mestareita "panemaan o:n poikasen a:n sisään", "ajattelemaan y:tä laulaessamme i:tä" jne. Armi-rouvan näin opastaessa meitä yksinkertaisin keinoin "kultivoidun" laulun maailmoin. Osasimme vaikka unissamme oikealla tavalla painottaen lausua kilpalaulun sanat, tottakai, kun joka ainoa sana erikseen hiottiin. Kun vielä nuotteihimme soitupuhautta silmällä pitäen oli tehty merkinnät, että osasimme laulaa kunkin sävelen juuri sopivasti ylä- tai alavireisesti, kuten puhtaus vaati, olimmekin näin valmennettuina sitten valmiit kohtaamaan koko Suomen kuorot.

Helsinkiin päästyämme totesimme kuitenkin, että valmiutemme oli keskeneräinen, koska meidän kohta johdatettiin jälleen äänenmuodostustunnille. Laulajatar Greta Aaltonen-Saarinen ohjasi naislaulajia miesten ollessa laulaja Saarisen koulutettavina. Harjoitus oli kyllä toisesti tarpeen, sillä ei ollut niinkään helppo hihkaista tavallisella kuortanelaisella kurkulla kaksiviivaista a:tä, kuten sopraanolle kuului.

Lopulta päästiin jo kuitenkin melko vaivattomasti "runojen, laulujen vaaaltakuntaan" ja Greta-rouvakin rohkaisi meitä asiaankuuluvasti. Näin äänenmuodostuksellisesti treenattuina otettiin "Lehtotie" vielä kerran läpi. Kun parhaamme mukaan yritimme laulaa Armi-rouvan tyydytykseksi oikein tosissamme, tahtoi eräs koiranleuka bassoista osoittaa, miten maalaisia todella olimme ja kesken laulun huudahti muka innosta aivan suunniltaan: "Juna menöö, pojat!" Väsyneinä reagoimme tähän huomautukseen tietysti raikkaalla naurulla ja laulen, että se oli-kin meille sillä hetkellä parasta äänenmuodostusta.

Itse kilpailupäivänä olimme tietysti aika tavalla hermostuneita, koska tiesimme johtajamme odottavan meiltä täysosumaa, emmekä olisi halunneet tuottaa hänelle pettymystä. Armi-rouva kulki touhukkaana ja huolehtivana keskuudessamme, joka ainoan kurkun kun piti olla mallikunnossa. Kyllä siinä tekivät hyvin kaupansa pastillit, pillerit ja muut tökötit ja juuri ennen kilpailua oli jokaisen juotava lasillinen kuumaa sitruunamehua. Sitten areenalle. Oli kiintoisaa kesken kilpalaulun nähdä etupenkissä istuvan professori Klemetin kasvot. Niiltä oli helppo lukea, että ensimmäinen palkinto voi olla tulossa. Kun sitten vapaavalintainen laulumme "Minä olen Ruuski Kuortaneelta" oli meneillään, näkyi hyväksyminen koko tuomari- ja kasvoilta. Niinhän siinä sitten todellakin kävi, että voitimme ensimmäisen palkinnon, kuten Kuortaneella yleisesti tiedettäneenkin, eikä kenelläkään liene epäilystä, ettemmekö olisi olleet onnellisia.

Eräs valtava voimaponnistus ja sisunayte "Kuortaneen Laulajilla" oli seurakuntamme 300-vuotisjuhlan aikoihin. Tähän suureen Kuortaneen seurakunnan juhlaan harjoittelimme mm. Johan Sebastian Bachin 11-osaisen motetin "Jeesu aarteheeni". Sen harjoittaminen vaati sekä laulajilta että ennenkaikkea johtajalta suurta kärsivällisyyttä, keskittymisen taitoa ja

uskoa, uskoa lopputtomiin, vaikka kaikki joskus tuntuikin aivan ylivoimaiselta. Tuntuu ihmeelliseltä, että johtajallamme riitti tuo yli-inhimillinen voima, jolla hän pännäsi suurimmaksi osaksi nuottia ymmärtämättömälle laulajajoukolle sävellystä, jossa kaiken piti sujua sekunnin murto-osan tarkkuudella. Onneksi professori joskus ryhtyi auttamaan uhrautumalla ohjaamaan meitä "kädestä pitäen" tuossa yhä vaikeassa äänenmuodostuksessa, niin että Armi-rouva edes joskus sai pitää vain ääniharjoitusta. Ikäviä eivät harjoitukset suinkaan olleet, vaan kaikessa vaativuudessaankin antoisimmat kaikista harjoituksista. Niinpä kuoro sitten 300-vuotisjuhlassa alttarikorokkeella seisten lauloi ulkomuistista koko motetin, itse Kuismankin ollessa ihmettelevänä kuulijana. Niin perusteellisesti oli teos "syövytetty" jokaisen muistiin, että laulnpa, että esim. fuuga "ei Hengen voimaa maailma voi voittaa" menisi samoilta laulajilta kompastelematta vielä tänä päivänä.

Koska johtajamme asui talvet Helsingissä, oli kuoro toiminnassa vain kesäisin. Odotettu olikin aina se kevätpäivä, jolloin Klemetit ilmestyivät Kuortaneelle kuin muuttolinnut etelästä. Se tiesi aherruksen alkamista musiikin parissa. Ihmeen paljon ennätettiinkin kesäisin. Ohjelmaan kuuluivat laulujuhlat, lukuisat konsertit ja musiikki-illat suuritöisinä operetteineen ja muine vaativine laulutehtävineen. Käytiinpä kerran laulamassa Vaasan radioonkin. Syksyisin kokoonnuttiin jäähyväisillanviettoon "Heliään". Nuo illat ovat varmaan myös jääneet mieluisiksi muistoksi jokaiselle kuorolaiselle.

Viime kesänä eli "Kuortaneen Laulajat" renesanssiaikaa. Saimmehan houkutelluksi Armi-rouvan taas kerran laulajiaan innoittamaan. Niinpä saatiin Kuortaneen kotiseutufilmiin taustamusiikiksi kotoista laulua itsensä Armin maulla nyansoituna. Jos me laulajat lienemmekin vanhentuneet ja väsähtäneet, niin johtajamme ikuinen nuorekkuus ja entinen pirteä elämäntahti suggeroi meidät unohtamaan vuodet ja huolet ja niinpä olimme jälleen nuoria tyttöjä ja poikia, jotka olimme musiikillisesti unohtamattomia hetkiä laulaen sydämen innolla taas, kuten muinoin: "Ittiäni en sääli enkä Kauhavan poikaa, sillä minä olen Ruuski Kuortaneelta, Kreetta-Maijan poika."

Laina Salmi.

Kuortaneen Keskikoulun V luokalle järjestettiin tänäkin vuonna toimituskunnan pyynnöstä kirjoituskilpailu. Seuraavat kynäilijät palkittiin: Tauno Kivistö, Harto Maunuksela, Aulis Maunuksela, Pirkko Nyrhilä, Maritta Yliselä ja Osmo Hiironniemi. Julkaisemme näistä kirjoituksista tällä kertaa parhaan.

TAUNO KIVISTÖ:

Avain

Aurinko paistoi. Sen polttavat säteet hivelivät tulisilla kourillaan pölyistä kylätietä astelevan kauppaneuvos Katerpillarin silavaniskaa. Kauppaneuvos Katerpillari oli tulossa kotiin kunnanvaltuuston kokouksesta ja oli suorastaan loistavalla tuulella. Ainakin melkein. Tuon melkein-sanan aiheuttajana oli aurinko. Kauppaneuvos hikoili. Hän pyyhki otsaansa lakanan kokoiseen nenäliinaan ja juuri siinä kohdassa, missä Alatalon lammashaka päättyi, hän avasi paitansa toiseksi ylimmäisen napin. Ylimmäinen kun nimittäin jo oli auki.

Kun hän viimein puuskuttaen ja suuren hikhukan johdosta punoittaen saapui kotipihaan, toivotti harmaa kissa Sandra hänet tervetulleksi:

"Miauu!" — "Kiitos!" Kauppaneuvos Katerpillari kohotti ystävällisesti hymyillen Sandralle mustaa Eden-hattuaan. Alkuseremoniat oli suoritettu. Kun kauppaneuvos saapui ulko-ovelle, näki hän siihen kiinnitetyn valkoisen paperilapun, jossa luki: "Olen mennyt kauppaan! Alina." "Jassoo, vain niin," puheli kauppaneuvos hyvätuulisena itselleen. "Missähän avain lienee?"

Hän etsi tarkasti kaikki entiset ja sovitut paikat, kurkisti portaiden alle, käänsi kynnyksen nurin. Ei missään!

Kymmenen minuutin turhan ja tarkan, eli siis turhantarkan etsinnän jälkeen kauppaneuvos Katerpillari suoritti täsmällisen jaoittelun, jonka perusteella avain olisi helpompi löytää.

Ensiksikin a) maassa se voi olla! b) katolla se voi olla! ja c) maan ja katon välillä se voi olla!

"Todennäköisesti", sanoi kauppaneuvos Katerpillari itselleen, "tai ainakin toivottavasti avain sijaitsee tällä määrittelemälläni alueella!"

Toteutettuaan seuraavan puolen tunnin aikana teoriaa käytännössä sai kauppaneuvos Katerpillari alakuluisena todeta rohkean suunnitelmansa avaimen löytämiseksi epäonnistuneen. Huokaisten hän istuutui portaille lausuen hakeasti: "Tiedän paikan armahan," johon hänen viereensä istahtanut Sandra lisäsi omalla kielellään: "Rauhallisen, ihanan!"

Samalla hetkellä kauppaneuvos huomasi ekonimi Lankarullan rouvineen lähestyvän tapahumapaikkaa. "Tietenkin", ajatteli kauppaneuvos hätäntyneenä, "he minut nähdessään tulevat keskustelemaan kanssani, ja voin joutua ikävään tilanteeseen tuon avain-jutun vuoksi."

(Jatk. siv. 28)

ARPA-IIKKA

Kuortanelainen merimies

On jo kulunut n. 140 vuotta siitä, kun eräässä Kalliomaa-nimisessä torpassa Kuortaneella syntyi poika, jolle kasteessa annettiin nimeksi Iisakki Emanuel. Isän nimi oli Antti, sukunimeltään Loukko, mutta liialta nimeltään Arpala. Siksi kai poikaa alettiin kylän kesken nimittää vain Arpa-Iikaksi.

Vaikkakaan eivät Iikan syntymävuonna enää kanuunat jyrisseet Ruonalla ja Salmella, eivätkä sota-armeijat kovien taistelujen välillä ajaneet toisiaan takaa halki Kuortaneen vaihtelevien maisemien, oli kai sodan mainingeilla osuutensa Iikan levottomaan seikkailuluonteeseen.

Poikasena joutui köyhän torpan poika kokemaan monenlaista puutetta. Mutta leikeissä ja kekseliäisyydessä oli Iikka toisia neuvokkaampi ja vilkkaampi. Pienet vesirattaat pyörivät kevätpuroissa niin somasti ja kaarnalaivat uivat puroja pitkin jokiin ja järviin, kukaties maailman ääriin. Niin Iikka ainakin kuvitteli ja toi-

voi, että ne olisivat kantaneet hänetkin mukanaan siihen suureen, ihmeelliseen ja avaraan maailmaan, josta oli kuullut kerrottavan, ja josta omat mielikuvat olivat muodostaneet kiehtovaa taruhohdetta.

Miehenikään ehdittyään sai hän sen toiveensa toteutumaan. Miten ja milloin se tapahtui, siitä ei kerro — ihme kyllä — Kuortaneen kirkonkirjataan. Mutta se tiedetään, että hänestä merimies tuli ja että hän merillä purjehti parhaan miehuusikänsä eli noin 25 vuotta, kunnes vanhuuden ja kovan merielämän heikontamana päätyi vihdoin taasen synnyinseudulleen. Mitään varoja ei Iikalle retkillään kasautunut, vaan olivat palkkarahat kai menneet samaa tietä kuin siihen aikaan useimpain muittenkin merimiesten palkkarahat satamapaikkojen huvitteluissa hupenivat.

Vaikkakaan ei tälle kuortanelaiselle merimiehelle pitkän, seikkailevan ja monivaiheisen vael-

luksensa aikana, purjehdittuaan maapallon ympäri ristiin rastiin, kasautunutkaan merimies-arkun pohjalle kultaa eikä hopeaa, niin jotain sentään jäi. Jäi melko hyvä taito useissa vieraisissa kielissä, jäi muistot kokemistaan ja näkemistään, iloistaan ja suruistaan, jäi kuulemansa merimieskertomukset niin todet kuin saduilta tuntuvat tarinat.

Näkönsä menettäneenä kunnanhoidokkina hän kotiseudulleen pohjastuttuaan sen ajan tavan mukaan kiersi kotipitäjässään yö- ja talo-hoitolaisena. Vastalahjaksi hän talonväelle juttuaan jakeli, näkemiään ja kokemiaan kuvasi, todeksi uskomiin taruja taritsi.

Rattoisasti siinä iltpuhteet kuluivat takkatulen ääressä tai päreen pihdissä palaessa. Ja kun Iisakki pääsi kertomuksensa vauhtiin, unohtui monelta puhdetyö kesken. Kerrottiin tulista taisteluista turkkilaisia merirosvoja vastaan ja niiden hirttämistä laivan mastoon, milloin voittajina selvitettiin, hirmuisista merikäärmeistä, valaista niin valtavista, että Joonan niellyt valas oli niiden rinnalla vain valaan poikana, monenlaisista merihirviöistä, hirmumyrskyistä, jotka heittelivät laivaa kuin pientä lastua, lumoavista merenneidoista, joiden kauneus pani monen meripojan pään pyörälle, sekoittaen joskus järjenvälikin, mahtavista pyramideista, keltaisista kiinalaisista, punanahkaintiaaneista, mustista etiopialaisista ja ihanista Malajisaarten tyttäristä. Kerrottaissa Turkin sulttaanin kauneista haaremmittarista ja meripoikain ihmeellisistä lemmentarinoista putosi lykky talon kauniin tyttären sukankutimesta, renkipojan sangon vyöttäminen jäi kesken ja lapsukaiset turvautuivat mummon hameeseen.

Ei Iikka valehdellut. Mikäli valetta oli joukossa, oli hän sen muilta kuullut ja itsekin todeksi uskonut, ja totena niitä usein kuulijatkin pitivät. Mutta kun hän kertoi päättömistä rautahevosista ja rautalaivoista, mitkä uivat veden pinnalla kuin lastut laineilla, silloin isäntä jo murahti, että se on sulaa valetta, että rauta veden päällä pysyy: "ei sitä nuan kovan emättömiä pidä valehdella." Ei siinä Iikan todistelut auttaneet. Vanha emäntäkin huokasi: "Vai päättömiä hevosia, rautaisia laivoja, keltaisia, mustia ja punaisia ihmisiä! Voi tuota syntistä miestä, mitä puhuu! Mutta nuori emäntä vain hymähti: "Ne on taas niitä Arpa-Iikan houreita."

Niinkuin oli Iikka nuoruutensa ja miehuutensa parhaat ajat kiertänyt maailman kaikilla merillä, kokenut merimiesten surut, iloinnut meri-

miesten ilot, ikävöinyt merimiesten koti- ja isänmaakävät, niin hän vanhuusvuosinaan menneitä muistellen ja niitä kertoellen kierteli kotipitäjäänsä talosta taloon. Ja vaikka ei hänen juttuaan aina uskottukaan, niin kaikkialla häntä odotettiin, kuunneltiin ja kaivattiin, nuoret varsinkin. Ja viimein sai hänkin laskea ankkurinsa siihen valkamaan, mihin ei mitkään maailman myrskyt ylety.

Merimies Iisakki Emanuel Antinpoika Arpalan haudalla Kuortaneen kirkkomaassa oli muistomerkinä vain pieni veneen kokkaa muistutava luonnonkivi ilman mitään nimikirjoitusta. Ettei tämän paljon kokeneen, paljon nähneen ja paljon kärsineen kuortanelaisen merimiehen viimeinen lepopaikka unohtuisi, pystyttivät Vaasan Laiva Oy:n osakkaat hänen haudalleen s/s Kouran pikkuankkurin asianomaisine nimikirjoituksineen.

Muistomerkin pystyttämistilaisuutta juhlisti mm. Kuortaneen Mieslaulajat, Merenkulkuneuvos Paul Eriksson puhui suurella antaumuksella ja meriasiantuntemuksella. Vielä puhui professori Heikki Klemetti sekä allekirjoittanut. Liikuttuneena kertoi prof. Klemetti Arpa-Iikka-muistoistaan mainiten mm. miten Iikan tarinat sytyttivät hänessä voimakkaan halun päästä merille ja kaukomaista katselemaan, mikä toivo oli myöhemmin vähiltä toteutua. Muisteli vielä miten hän poikasena koki puolustaa Iikan kertomuksia rautalaivojen veden pinnalla pysymisestä näyttämällä, kuinka verraton kuparinappo kellui vesikorvon pinnalla. Mutta ei hänen todistuksiaan huomioitu; äiti vain antoi tukkapölyä sanoen: "Puolustatko sinäkin, kelvoton, Arpa-Iikan valeita."

Kun juhlapäivälliset pidettiin allekirjoittaneen kodissa, ihmetteli vaimoni, että hän on pitänyt hautajaiset henkilölle, joka on kuollut 50 v. ennen hänen syntymäänsä.

Ankkuri on toivon symboli. Silloin on maailman merten tuodittaman merimiehen viimeinen

(Jatk. siv. 28)

Vanhat kuortanelaiset kertovat...

Lauri Kokkila kertoo vanhoja tapahtumia Veikko Kaakiselle

Iltain pimetessä ja joulun lähestyessä täyttää jokaisen mielen jännittävä joulunodotus. Jo etukäteen suuntautuvat ajatukset joulukirkkoon, johon sankoin joukoin on kautta vuosien riennetty. Tuo meidän kaunis kirkkomme, joka tuolla kankaalla loistaa kuin puolukka mättäällä, on saanut nähdä ympärillään monenlaisia vaihteita. Rauhallisena se on siinä ollut ikäänkuin pitäjän symbolina usean sukupolven ajan. Mutta aina se ei silti itse ole saanut olla rauhassa, sillä kerran ovat varkaat murtautuneet sinne, häiriten siten tuon vanhuksen rauhaa ja samalla järkyttäneet kaikkia paikkakuntalaisia.

Niitä oli kaksi paikkakuntalaista, joista toista kutsuttiin "klasimestariksi", ja heidän mukanaan jokin vieraspaikkakuntalainen joka tällaisissa murtoasioissa oli vanha tekijä. Tällaisena synkkänä syysiltana he olivat hevosella tulleet kirkolle ja murtautuneet sakariston ikkunasta sisälle. Kaikki paikat oli kollastettu ja viimein löydetty sakariston alla olevasta kellarista kirkkoviiniä, joka oli roistoille kovasti maistu-

nut, sillä he joivat itsensä ihan täyteen. Lähtiessä otettiin kirkon hopeaiset ehtoollisvälineet mukaan ja pauskattiin kärrynlavoille. Se vieraspaikkakuntalainen oli sanonut klasimestarille ja hänen kaverilleen kirkosta poistuttaessa: "Katokaa itte etehennä, minä kyllä katton eteheni!" Hurjaa kyytiä ajettiin sitten kohti Herojaa, jossa klasimestari asui. Tällaisessa vauhdissa tippui ehtoollishopeita maantielle, josta niitä heti aamulla löytyi, ja niin päästiin heti vorojen jäljille. Murtautujat pidätettiin ja saivat oikeudessa ankarat rangaistukset.

Klasimestari joutui linnaan, mutta hänellä oli tarmokastakin tarmokkaampi eukko, jolla tuli ukkoaan ikävä. Hän alkoi kulkemaan herran luota herran luo anomaan miehelleen armoa. Mutta kun kuvernöörikin kieltäytyi sellaisesta, päätti eukko kääntyä itse keisarin puoleen. Päätäväisestään hän lähti saapastelemaan kohti Pietaria, ja aikaa myöten hän viimein olikin perillä. Siitä ei ole tietoa miten hän siellä Pietarissa toimi, mutta joka tapauksessa hän pääsi keisarin puheille esittämään miestään koskevan

armonanomuksen. Kun keisari kuuli asian sanoin hän empimättä: "Kuinka minä voin armahdattaa niin suurta rikollista joka on ollut kirkkoa varastamassa." — Niine hyvineen sai klasimestarin vaimo palata takaisin tänne Kuurtaneelle. Täällä hän luonnollisesti joutui monien uteliainen tiedustelujen kohteeksi. Vältellen hän vastaili utelijoille, mutta sitä hän ei lakannut koskaan toistamasta: "Kyllä sillä keisarilla oli pehmeä käsi."

Heikki Ala-Lahti muisteli erästä juttua Pentti Harjulle tähän tapaan:

Kustaantuvan Jussi oli erääksi jouluksi tilannut Vaasasta tynnyrin viinaa. Vaasasta lähti tynnyri lähintä rautatieasemaa Sydänmaata kohti. Aikanaan tuli tilaajalle tieto sen perille saapumisesta. Kun Jussi naapurinsa kanssa ajoi samaan aikaan halkoja Sydänmaalle, päättivät he tuoda tynnyrin pois. Kumminkin oli samaisesta viinalähettyksestä mennyt tieto silloiselle Alavuden nimismiehelle Juslenille, joka tiesi, että siinä on liian paljon yhtä taloa varten.

Niin siinä kävi, että isäntä ja vallesmanni satuivat tulemaan asemalle samanaikaisesti. Vallesmanni istuskeli asemamiehen huoneessa, jossa makasiinin avainta säilytettiin ja naapurukset kynsivät makasiinin lähettyvillä korvallisinaan keksiäkseen keinon tynnyrin poisviemiseksi. Lopuksi Jussin naapurit ehdottivat, että jätetään tynnyri makasiiniin, mutta Jussi ei tähän suostunut. Viimein Jussi keksi keinon.

Hän meni asemamiehen huoneen ikkunan taakse ja joitakin verukkeita käyttäen sai hän tämän näyttämään ikkunasta makasiinin avainta. Saatuaan tällä tavalla avaimen muodon muistiinsa, teki hän erittäin taitavasti tiirikan, jolla makasiinin ovi aukesi ja naapurien avulla tynnyri pyörihi rekeen. Lujaa lähtivät miehet hevosillaan pitkin Kuorasjärven jäätä kohti Kuortanetta ja nimismies hevosellaan perässä. Turhaa oli kuitenkin takaa-ajo, sillä Kuortaneen miesten hevosilla oli kotihalut. Perille päästyään kätkivät miehet tynnyrin Kustaantuvan "lammaspakkaan" ja ilolientä riitti pitkälti yli joulun.

Lakitupaan Jussi kumminkin joutui. Siellä hän lujasti vannoi, ettei hän ole varastanut omia viinojaan, vaan että muut ovat tynnyrin varastaneet. Kun tuomari tiedusteli häneltä lopuksi, vaatiiko hän varastetusta tynnyristä korvausta valtiolta, vastasi Jussi, ettei hän korvauksia vaadi, sillä jäihän monta päänkippua pitämättä.

HANNA RINTA-RASULA

keertaa

SIRKKA KANTOLALLE

Kun poika oli aikansa kulkenut likalla ja puhemiehen kanssa oikein kotoväeltä tyttöä omakseen pyytänyt, tuli eteen kihlojen hankkiminen. Se ei ollutkaan mikään pieni asia, sillä kihlat piti hakea Vaasasta. Poika sai kotoa kihlarahaksi 3 tynnyriä tervaa. Ne nostettiin rattoille ja niin matka hevosella Vaasaan alkoi. Tie oli tuttu ennestään, sillä olihan joka talosta sinne tervanmyyntireissuja tehty. Nyt juoksi liinukka erikoisen keviästi ja ajomieskin hyräili. Kaupungissa sitten terva vietiin porvarille ja rahoilla vaihdettiin kihlat.

Tavallisesti osti poika 2 kultarinkiä, silkkipastin, pukukankaan ja patukkasilkkit. Mutta jos sulhanen oli oikein aimoo talosta ja morsian tykätty, niin tuotiin samalla kertaa vielä rautainen käsikonekin, joka siihen aikaan oli komia lahja. Sulhanen ei vaan itselleen ostanut tältä reissulta mitään! Mutta morsian olikin jo kutonut aseissa pumpuliloimisen ja -kuteisen paitakankaan. Itse oli hän siitä ommellut paidan, sillä huono oli se morsian, joka ei sitä osannut. Yrkyysverhakankaan hän osti kaupasta ja jos oli varoja, niin sen piti olla oikein verkkaa. — Niin olikin sitten kihlat hankittu ja voitiin ajatella jo pappilaan lähtöä, sillä nyt oli vuorossa kuulutuskirjan otto.

Valkeni sitten perjantaiamu ja jos pappilaan oli matkaa, lähdettiin sinne ajoissa, ettei tarvinnut hevosta märjäksi ajaa. Jos sulhanen oli yksistään tehnyt kihlanostomatkan, oli nyt hoijakassa väkeä kolmeen asti. Useimmiten istui etuistuimella morsian ja puhemies ja sulhanen saatiin tyytyä takapenkkiin. Mutta oli sellaisiakin pu-

hemiehiä, jotka antoivat morsiusparin istua vierkkäin. Pappilassa puhemies ajoi asian, morsiuspari sen kun könötti mukana.

Kolmantena ja viimeisenä kuulutusnunnat meni sitten sulhanen morsiamensa kanssa kuulemaan kuinka heidät pudotettiin kirkonkatoista alas. Se sunnuntai oli samalla morsiamen nenännäyttäjäispyhä. Lauantaina iltapäivällä haki sulhanen morsiamen kotiinsa. Sinne oli jo kokoontuneet muuttaneetkin tyttäret perheineen, uutta sukulaista katsomaan. Puhemiehen sakkii oli myös parasta pyytöväkeä. Mutta morsian ei paljoa pelännyt, vei komiat murut, usein hahtuakoppallisen juustoja ja pakarin nisuransseja. Antoipa hän naisväelle hilkut ja kaikille miehille paidan ja sukut.

Kerääntyipä sitten illemmalla väkeä kylästä näkijäasille. Kun nuoria tuli paljon yhteen, ei vienyt aikaa pitkälti, kun Toiskan Jussi veteli iloisesti kaksirivisellä ja nuoret tanssi. Morsian viipyi talossa maanantai-iltapäivään, jolloin sulhanen kyyti hänet kotiin.

Kun sitten oli hääpäivä täällä, kulki morsian hoijakalla ajaen talosta taloon ja pyyteli hääväkeä. Morsiamella oli jo silloin koriat verhat päällä ja patukoissa oli sulhasen antamat patukkasilkkit neuloilla kiinni.

Torstai-iltana kokoontui jo sulhasen suku ja muutkin lähimmät omaiset häätaloon. Talo oli pesty ja reirattu joka nurkkaa myöten. Tuvan maalaamaton lattia oli myös hinkattu hohtavan valkoiseksi. Perjantaina tulikin hääväki jo ennen puoltapäivää. Morsiuspari oli useimmiten jo pappilassa vihitty, mutta juhlallista oli silti, kun he hääväen seassa olivat. Morsian oli mustassa puvussa, päässä löija, jonka päällä vielä kukkaranssi. Sulhanen komeili verkaverhoissa ja morsiamen tekemä kaulukseton paita, oli koruttomasti leuan alta napilla kiinni. Ei silloin solmiota käytetty, sillä turhaa mahtia ei tunnettu. — Emäntäväki toi muruksi leipää, juustoja ja pakarin nisuja. Kahvia juotiin ja yhdenlaisista kastamista oli. Kokit olivat keittäneet padallisen lihaperunoita ja samoin ryynipuuroa. Pitkissä pöydissä istuttiin ja useampi söi samasta kivivadista. Lasitoupista ryyppättiin maitoa, mutta kalja oli aina puutouppissa. Voita oli pöydässä, mutta sitä piti syödä säästeliäästi. Vain alkuun otettiin joillekin, useimmiten 3—4 suupalalle, sitten perunat tavan mukaan pisteltiin leivän kanssa. Molempina hääpäivinä syötettiin koko hääväki 2 kertaa. Ruokat eivät suuresti

vaihdelleet eri aterioilla, lihaperunoita oli joka kerta. Kaljavelli toi jo vähän vaihtelua päällysrukaan.

Kun nuoriväki alkoi tanssia polkkia ja valseja, olikin neitosilla sitä ennen kirettä. Villatyykkihameet vaihdettiin aina valkoisiin pukuihin. Puvut oli tehty liinasta ja kaulassa komeili vielä helmet ja silkit. Päältäpäinkin piti nähdä, kuka oli likka! Lauantaiksi vielä piti olla uusi puku, joten nuorilla oli mukana kolmet verhat. Silloin oli puolisen aikana juhlalliset päänteittäjäiset. Morsiamelta riisuttiin kukat ja löijä ja puhemiehen muori laittoi teettämänsä myssyn morsiamen päähän. Myssyä kaunisti monet kiikkuvat silkkinahat. Samalla kun morsian sai myssyn, laittoivat jo enemmän vihiyty naiset myssyn päähänsä, he olivat säilyttäneet oman häämyssynsä ja näin juhlissa sitä käyttivät. Sitten nostettiin morsian akaksi ja tämän jälkeen tarjottiin totia. Totia valmistettiin siten, että kuumaan sokeriveteen laitettiin viinaa. Sitä olikin häiksi kaupungista haettu suuria rumpulaseja. Välillä taas istuttiin pöytään ja pisteltiin perunoita. Iltapäivällä olikin sitten häiden kokokohta, sillä silloin mentiin erilaiset ringit. Oli akkojen, neitosten ja miesten ringit. Naisväki antoi lahjansa siten, että ringin keskellä oli koppa tai lakana. Sinne paiskasivat ringissä menijät lahjansa ja taas keikuteltiin ympäri. Lahjaksi kodottiin miesten ja naisten sukia — antoipa joku kahdetkin sukat, tai heitettiin erilaista kangasta, nakkasipa joku loiteenkin! Kun sitten rinki hajosi, menivät lahjan antajat punssiryyppille. Joka tiesi antaneensa aimo lahjan, saattoi myös ryyssä aika ryyppyn, jopa parikin. Punssiksi kutsuttiin kahviin sekoitettua viinaa. Mutta miehet menivät miesten rinkiä ja silloin oli kysymyksessä raha. Ison talon isännät ja pojatkin maksoivat komiasti. Huusivat ystävänsä ja tuttunsa rinkiin ja antoivat sellaisen annin, että kauankin häiden jälkeen sellaisista raharingeistä puhuttiin. Mutta ei häätalokaan kitsastellut. Se tarjosi puhdasta kaupungin viinaa ja käski surkuamatta ryyppätä. Näin jatkui juhla, pelimannit soittivat hiessäpäin ja nuoriväki jaksoi iloita. — Vanhempiväki jo kahvia — ja moni emäntä kuin syrjäsilvällä katseli ketä meidän poika liiaksi hyppyyttää, sillä pitiänpä puhetta ja ajattelemista olla häistä jälkikäteenkin.

Sunnuntaiksi jäi vielä sukulaiset ja puhemiehen sakkii. Sitten palattiin arkisiin oloihin ja tyytyväisinä paiskittiin töitä.

MIELENKIINTOISIA PAIKANNIMIÄ

Kuortaneella on paljon mielenkiintoisia nimiä, jotka askarruttavat joskus kielimiehen mieltä. Teen tässä muutamista sellaisista selkoa kansankielen, murteiden ja tarinain valossa.

Otan nyt ensiksi käsiteltäväksi sanan Kuortanes. Niin tuttu kun se meille onkin, me usein mietimme, että mitähän kieltä tämä on ja mitähän se merkitsee. Kun luemme kansankieltä, niin meidän ei tarvitse mennä Keurutta edemmäksi kun jo huomaamme, että Kuortanes on *köyhä* tai *köyhyys*. Nyt me sitten painamme silmämme kiinni ja vaellamme menneisyyteen niin kauas, jolloin Kuortanes on ollut asumaton seutu. Nyt avaamme silmämme ja katselemme, millaiselta Kuortanes näyttää. Paljon kuivia kankaita, rahkanevoja ja märkiä soita. Nyt huomaamme, miten paljon täällä on köyhää maanlaatuja. Nyt tästä joku ehkä loukkaantuu, kun kirjoitan asiat näin suoraan, mutta eihän meidän tarvitse hävetä luontomme puolesta. Päinvastoin saamme olla ylpeitä siitä, että olemme tehneet Kuortaneesta sen, mikä se nyt on.

Sitten meille niin tuttu tarina siitä, kun Kuortaneen kirkko meinattiin ensiksi rakentaa Lahden kankaalle. Hirret olivat jo sinne ajettuna, mutta kun rastas lauloi: Avioniemeen kirkko ja Haapaniemeen pappila, niin alakuortanelaiset päättivät siirtää kirkon hirret Avioniemeen. Ylijokiset vastustivat tätä, mutta alakuortanelaiset hakivat hirret välistä tapellen ylijokisten kanssa, toisinaan yöllä varastaen. Näin rakennettiin kirkko Avioniemeen, missä on vieläkin.

Joskus on ehkä välähtänyt kuortanelaiden mielessä, että mitähän Avioniemen nimi mahtaa johtua. Oikein kirjoitettuna se on Aavioniemi, joka sopii sille vieläkin, kun siinä on hiekka-aavioranta ja sitä paremmin muinoin, kun se oli alaston aavioma.

Siirryn sitten Ruonalle, joka nimi on kielitieteelle mielenkiintoinen. Kun maasto on täällä epätasaista ja kivikkoista, on se silloin "roumuusta" maata tai on se "sellaane roumukko".

Ruonanmäki on varmaan ollut tällainen roumukko ja kun siihen on rakennettu ensimmäinen talo, niin sille on annettu nimeksi *Roona* ja siitä on sitten suomennettu Ruona.

Otan sitten käsiteltäväksi *Herojan*. Näin kirjoitettuna on se hyvin vaikea ymmärtää, mutta kun kirjoitamme sen *Her-oja* ja kun kirjoitamme sen puhtaalla suomenkielellä, niin on se *Herra-oja*. Se on todella *Herra-oja*. Siinä kun sotien aikoina ovat sotaherrat käyneet juottamassa hevosiaan ja niin on siihen rakennetulle talolle annettu nimeksi tämä murteellisesti kirjoitettu *Heroja*. Olen joskus neuvonut Herojan nuoria isäntiä, että he ottaisivat talollensa nimeksi *Herraoja*. Se olisi puhdasta suomenkieltä, olisi komea nimi ja sillä olisi historiallinen tausta.

Siirryn nyt sitten *Mustapähän*. Nimi tuntuu nykyajan kuortanelaisista mielenkiintoiselta ja he kyselevät, että mistähän sekään nimi johtuu. Kun luemme kansankieltä, sekin selviää aivan kun itsestään. Sillä paikkakunnalla on oja, jossa on ollut ruosteinen vesi, mutta en tiedä, onko nykyään. Nykymurteessamme tällaista ojaa sanotaan ruosteojaksi, mutta monessa murteessa sanotaan mustaksiojaksi ja toisissa rautaojaksi. Tämän paikan murteessa tai niiden asukkaiden, jotka ovat siihen talon rakentaneet, on se ollut mustaoja ja kun se päättyy järveen, on se ilman muuta ollut mustapää.

Sitten tämä ihmeellinen sana *Nisoos*. Se on lapsuudestani asti ihmetellyttänyt minua, kun toiset ovat järviä ja lampia, mutta tämä on nisoos. Kun olin pikku tyttö, ei silloin puhuttu Kuortaneenjärvestä vaan isostajärvestä. Esimerkiksi: "mennähä isoollejärvelle ja mennähä nisooskelle." Minun tajunnassani oli silloin, että nisoos on pikkujärvi, mutta nyt olen huomannut, että jossain nisoos tarkoittaa lisäjärveä. Sellaiseksi se sijaintinsa puolesta sopiikin Kuortaneenjärvelle. Siinä Nisooksessa on *Karalähdes*, jota

monet kyselevät, että mistä se on nimensä saanut. Se on saanut nimensä siitä, kun siihen on tuotu kuiva kara pystyyn merkiksi, että osataan lähde kiertää, koska vesi ei lähteessä jäädy.

Sanastajassa kysyttiin kerran virka sanaa. Minutakin tiedusteltiin, onko paikkakunnallanne Virkatie ja Virkamäki-nimisiä paikan-nimiä. Kun tiesin, että Sippolasta Haarajär-velle päin jossain metsässä on Virkatie, niin ky-selin tämänpaikan vanhoilta mahtavatkko he tie-tää, mistä tien nimi johtuu. Kukaan ei tiennyt. Kirjoitin sitten sanakirjasäätiölle, että täällä on virkatie, mutta kukaan ei tiedä, mistä nimi joh-tuu. He lähettivät lahjaksi minulle kirjan "Sa-nat puhuvat". Sen on kirjoittanut professori Yrjö Henrik Toivonen, joka nyt muutamia kuu-kausia sitten kuoli. Siinä hän selittää, että vir-katie on ansatie. Sen varteen on asetettu pyy-dyksiä eikä sillä tiellä ole ollut muuta liikettä kuin vain tällainen virkatie.

Sitten tämä *Lappakangas*, jonka syrjässä olen elämäni viettänyt. Kysyin pikkutyttönä äidiltä lappa-sanan merkitystä. Hän selitti, että se tarkoittaa suurta. Meillä sanotaan, että siinä on aika lappenes maata. Se on siis suuri alue maa-ta. Samoin: kyllä sieltä lappaa väkeä, kun tu-lee paljon väkeä. Lappalainen on tietomies ja sitä on kunnioitettu suurena. Tutkimukset ovat kyllä osoittaneet, että siellä on asunut lappalai-sia ja nimi johtuu siitä, mutta murteessamme lappa on sama kuin suuri.

Siellä Lappakankaalla on Kuopion maantie muistuttamassa meille siitä, että joskus ovat kuopiolaiset kulkeneet tämän kautta Vaasassa. Siinä Kuopion tienhaarassa on leipikivi, jossa moni matkalainen on eväitään syönyt. Lappa-kankaalla on sitten vielä akan risti ja miehen risti, jotka herättävät vieläkin kauhua yksinäis-sessä kulkijassa.

Kun menemme *Jylhään*, niin ensi silmäyksel-lä huomaa, millaiset maisemat siellä on nytkin mitä sitten vuosikymmeniä sitten. Ai-van oikeaan on osunut senkin alkuasukkaan sil-mä, kun on tällekin talolle nimen antanut.

Jos menemme *Kuljuun*, niin näemme, millai-seen palkkaan se on rakennettu ja taas sama to-teamus, että oikein on nimi annettu.

Olen aina kuullut sanottavan, ettei koko Suo-messa ole muuta kuin yksi Kurssi ja murtees-samme on kurssi sama kuin arvo. Kurssikas on arvokas. Kun jollakin tavaralla on hyvä me-nekki, sanotaan, että se on hyvässä kurssissa. Tästä voimme päätellä, että Kurssin talon maa

on ollut hyvälaatuista, hyvässä kurssissa olevaa. Talo on voinut olla muutenkin arvossapidetty, josta johtuu nimi Kurssi.

Sitten *Patama*, joka on saanut nimensä siitä kun siinä kankaalla on padan muotoinen laakso, jota olen monasti ihmetellyt, kuinka se siihen on muodostunut.

Sitten tuolla metsässä nimet: Kokkilan lou-kas, Unilukkarin konto, Pakosaunan mäki, Konttikallio, Sivelin juntu, Tiinan juntu kerto-vat meille entisajan ihmisistä, heidän oloistaan ja toistään ilman selityksiä.

Tämä minun kirjoitukseni tuntuu ehkä kuor-tanelaisista hyvin yksipuoliselta. Mutta kun olen aina asunut toisella syrjällä Kuortanetta enkä ole muuallapäin Kuortanetta käynyt enkä ole haastatellut muita kuin tämänpuolen ihmi-siä, on kirjoitukseni ymmärrettävissä. Täällä olisi paljon mielenkiintoisia nimiä, kun vaan oli-si joku kotiseutuihminen, joka ottaisi ne kerä-täkseen ja tutkiaakseen. Se, joka ei ole näitä asioita harrastanut ei ollenkaan arvaa miten monivaiheinen ja rikas maailma sieltä eteemme aukenee.

Entisajan uskomuksia

Uimaan mennessä hukkumisen pelosta sanot-tiin: "Näkki maalle, minä vetehen, näkille juus-to mulle leipä.

Jos heinäntekoaikana jätti haravan piikit ylöspäin oli se sadetta haukkumassa eli odotta-massa. Jos heiniä kannettaessa heinätakka ha-josi ennen latoon pääsyä tiesi se kantajalle keh-toheiniä.

Jos tervahautaa poltettaessa tuulispäitä kier-teli hautaa, sanottiin Lappalaisten siinä kiertä-vän tervaa nuolemas.

Jos tervahaudalla tynnyriä täytettäessä lyö-tiin useammin kuin yhdesti tappia kiinni ja se kuultiin toiselle haudalle, lisääntyi jälkimmäi-sellä tervan tulo.

Ennen syntymistä ei saanut vasikalle tehdä karsinaa. Valmiiksi tehtynä tiesi se vasikalle kuolemaa.

Jos asettui jollekin syrjätielle tai polulle poik-kitien makaamaan ja nukkui, niin levotonta oli nukkuminen, sillä ijäti vaeltajat siitä kulkivat.

Jos puuta poikki hakates siirtyi puun toiselle puolen hakkaamaan, tuli pirunkanto.

Jos työaseet putosi kädestä työnteossa, meni päiväpalkka.

Riimi Riihitontusta

ALLA VANHAN RIIHENKEULAN,
MISS' ON PAIKKA RUKIHSEULAN,
ISTUI RIIHITONTTU HARMAANUTTU,
MONEN SUKUPOLVEN HYVÄ TUTTU.

NYT JO UNOHDETTU TONTTU ON, —
ENNEN YMPÄRILLÄ TOUHU LOPUTON,
SAVUS RIIHI, KUIVAS VILJAA,
TULTA VARTIOITSI TONTTU, HILJAA.

KUN OL' RIIHI TÄYSI, KUIVA,
OLIKIN JO AIKA PUIDA.
TYÖHÖN MÄÄRÄS AAMUN KOITTO,
PIAN KUULUI LUVUN SOITTO.

KOLMOSTA KUN LÖI RIIHIVAKI,
KOLOSTANSA SENKIN TONTTU NÄKI.
TAHDILLENSÄ TYÖ KUN LUISTI,
LEIVÄNNÄLÄN KAUA SUISTI.

SÄKIT TÄYDET KANTOI VAARI,
PIAN TÄYTTYI PUODIN LAARI.
SITTEN TUULIMYLLYN SIIPYÖRII,
ILOSESTI MYLLY-MATTI HYÖRI.

TYYTÄVÄISNÄ EMÄNTÄ JO HIIHAT KÄÄRI
LEIVÄN TEOSSA AHKERANA HÄÄRI.
LEIPÄRÄKYN TÄYTEEN LAITTOI,
SYÖMÄVAKI SELVÄN LEIVÄN TAITTOI.

AIKA KULUI — TULI TAPA UUSI,
KARTANOLLA PUIMAKONE HUUSI.
RIIHI UNOHTUI JA TONTTU MYÖS,
EIPÄ MUUTA — PÄÄTÄ TYÖS.

HYLJÄTTYNÄ YKSIN SEISOO RIIHI,
TUSKIN SIELLÄ ENÄÄ ELÄÄ HIIRI.
RIIHITONTTU YKSIN ILLOIN KULKEE,
RIKKINÄISET RIIHEN LUUKUT SULKEE.

SIRKKA KANTOLA

Hammaskivun sai siirtymään toiseen jos sai
kieltävän vastauksen kysymykseen, onko sun
hampaat ollu koskaan kipiät.

Jos hakija kiitti pohjapiimästä, menetti se
arvonsa.

Jos asioille mennessä akka ensimmäisenä vas-
taan tuli, oli se huono enne asiain onnistumi-
selle.

Jos leikkuulla kädenkaluun tuli kipiäksi, pa-
rani se kun kaluun ympärille sidottiin villai-
nen lanka, mihin yhdyllä vetämällä tuli yhy-
deksän solmua.

Jos naapurin tornista savu nousi suoraan ylös-
päin, ei siellä oltu vielä valehdeltu.

Jos kylpijälle ei tullut löylyä niin silloin oli
hasti saunassa.

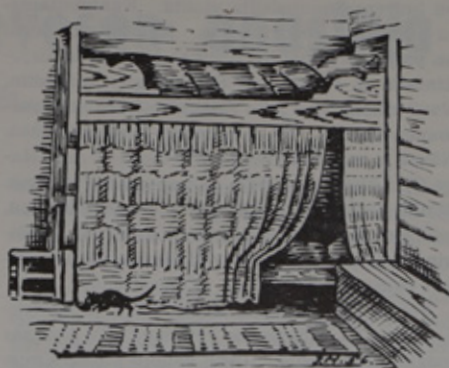
Matti Peltö.

Suomalaisista naisten käsistöistä

Kun katselee vanhoja suomalaisia käsistöitä, täytyy myöntää, että on ollut esillädeilläämme tyyliä ja värisilmää. Ja ennenkaikkea ahkeruutta. On siinä saanut "pirta paukkua", ennenkuin ovat syntyneet välttämättömien vuode-, puku- ja alusvaatekankaiden lisäksi vielä raanut ja ryijyt, tākānät ja damastit. Siinä pärevalkean tai öljylampun valossa on heillä palanut sama into ja kauneudenkaipuu, joka nykyisinkin kannustaa suomalaista naista. Sillä täytyy myöntää, että paljon täällä valmistetaan edelleen kauniita käsistöitä. Ei ole mennyt mah- ti maan rakohon. Sellaisiin mietteisiin tulee ainakin katsellessaan kesäisten maatalousnäytelyiden käsityöosastoja. Osataan toki käsitellä pellavaa ja villaa vielä nykyisinkin niiden luonteeseen ominaisella tavalla.

Jokunen vuosi sitten katselin Helsingin taidehallissa suomalaisten käsistöiden näyttelyä. Siellä saattoi olla toista sataa vuotta vanhoja ryijyjä, joissa väri oli vielä säilynyt haalistumatta. Niihin oli langat värjätty kotimaisista kasveista saaduilla väreillä ja se selittää, miksi niissä väriasteikko oli niin tavattoman sopusointuinen ja kaunis. Mallit olivat kaikki kansanomaisia. Oli koko ryijy usein samaa kuvaa, neliötä tai ristiä, kuten niissä alunperin on ollut. Esiäitimmeidän valmistivat ryijyjä vuodepeitteiksi ja silloin tällainen malli on aivan paikallaan. Kaunis se on seinälle nostettunakin ja nykyiset tekstiilitaiteilijamme luovat aivan samantapaisia malleja. Sitten olivat nuo kauniit paikkakuntien ryijyt, joissa aiheen muodostavat usein tyylieltyt kukkakuviot ja eläimet sekä ristit ja vinoneliöt. Eri puolilla Suomea ovat aiheet olleet erilaisia. Onneksi näitä ryijyjä kudotaan edelleen suomalaisten kotien seinille.

Ryijyn rinnalla puolustaa hyvin paikkaansa toinen kuvakudos, tākānā. Niitä on maassamme kudottu jo 1300-luvulla. Silloin etupäässä kirkollisiksi vaatekappaleiksi. Myöhemmin niitä on valmistettu linnoissa ja säätyläiskodeissa, jolloin aiheina on käytetty ihmisiä ja eläimiä. Välillä tākānā on ollut poissa muodista, kunnes se sai 1800-luvulla valtakautensa erikoisesti maaseudulla ja silloin myöskin aiheet niissä muuttuivat. Tuli ristiä, tähtiä ja kukkia. Näitä malleja me saamme ihailla noissa punamus-

tissa tākānissa, joita kuortaneellakin paljon on kudottu. Nykyisin ovat taiteilijat luoneet uusia malleja, oikeastaan aivan uuden tyylin, aiheet usein saduista tai vertauskuvista. Värejä käytetään useampia. Pitäjissä on aina ollut erikoisia tākānāmestareita, joitten kangaspuissa nuo aarteet koteihin ovat nopeasti syntyneet. Taitavat kankurit ovat kutoa helskyttäneet myöskin loiteet, "tapeetit" ja rinkiset, joita nimityksiä professori Klemetti Kuortaneen Vaihessa käyttää. Niitä on valmistettu seinävaatteiksi, ylisänkyjen edustoiksi, sängynpeitteiksi ja tuolinmatoiksi. Piti vällyjen päällisetkin kutoa kuvakudosta, sillä kirkko- ja kaupunkimatoilla nekin joutuivat esiintymään. — Tavallisen puna-vihreän raanun lisäksi niitä kudotaan nykyisin useamman värisinä. Koska raanuja on erikoisesti tehty Pohjanmaalla, toivoisi, että useampi täällä oppisi niitten valmistustavan ja myöskin, että niitä enemmän käytettäisiin. Tosi kauniita malleja ei aika vanhenna.

Jo Kalevalassa "neiti kangasta kutovi, neljin niisin niukutteli." Niin kudotaan edelleen yksinkertaisesta palttinasta lähtien aina useampi- niitisiin kankaisiin. Kudotamalleja on nykyisin runsaasti. Koska meillä on käsityöalan kouluja ja taiteilijoita, jotka suunnittelevat malleja, on kankaankudontakin kehittynyt ja saanut uusia muotoja. Eikä liene maaseudulla sellaista kotia, missä ei ole jotakin kotikutoista, vaikkapa sitten iloiset räsymatot lattialla. — Ja kyllä onkin niin, että kun astuu laakeaan, sunnuntai- tuoksuiseen pohjalaiseen tupaan, missä on räsymatot, vaaleat uutimet ja kotikutoiset sänkyjen etehittet, tuntee kuinka vastaan henkii vanha talonpoikauskulttuuri, vakaa ja syvä.

Haluaisin mainita näiden kangaspuissa valmistettujen käsistöiden lisäksi muutamia, joilla

on juurensa muinaisilta ajoilta. Kantelettaressa puhutaan kirjokintaista. Kansallismuseossa on paljon eri puolilta Suomea löydettyjä kirjokintaita ja sukkia, on Pohjanmaan kinnaskin. Värit näissä ovat joko valkoinen-punainen, valkoinen-sininen tai valkoinen-lampaanruskea. Näistä ja muista vanhoista käsitöistä on mm. Mary Olki luonut kauniita, kansanomaisia malleja. Meillä kudotaan, kuten vanha sanonta kuuluu, edelleen ahkerasti ja pitkinä talvi-iltoina ja päivinä syntyy ei ainoastaan yksivärisiä vaan myöskin runsaasti kuviollisia villavaatteita.

Vanha käsityömuoto on myöskin pitsinvirkkaus, minkä taidosta me voimme täällä Pohjanmaalla olla ylpeitä. Tosin vanhin pitsinvalmistus oli nypläystä ja tätä jäljitellen on kehittynyt virkattu pitsi. Me emme korista enää alushameitamme leveillä pitseillä ja harvalla on kärsivällisyyttä virkata isoja sängynpeitteitä, mutta kapeita pitsejä vuodevaatteisiin valmistetaan paljon.

Eräs käsityömuoto, joka saa nykyisen kiireisen ajan ihmisen huokaisemaan, on esiäitiemme korusompelu. Kun katselee tuollaista leikekirjonnalla tehtyä valkoista pellavalinaa, ei voi olla ihmettelemättä, mistä on tullut se aika ja

kärsivällisyys, millä ne on valmistettu. Sensijaan helpompi ja vielä käytössä oleva on Pohjanmaan reikäommel. Suuritoinen on myöskin Karjalan kirjonta, jota nimestä päätäten on Karjalassa runsaasti harrastettu ja joka sieltä on levinnyt myöskin muualle Suomeen. Niin koristaa moni revinnäisliina pohjalaistakin pöytää. Kansanomaisena ja tavattoman kauniina se on arvokas. Samoin myös karjalainen etupistokirjonta, jota tavataan varsinkin vanhoissa kansallispuvuissamme koristeaiheina ja jolla nykyisin kuvioidaan liinoja usein punaista tai sinistä väriä käyttäen.

Tässä on aivan suppeasti kirjoitettu niistä suomalaisista naisten käsitöistä, joita jo vuosisatoja sitten ahkerat kädet ovat valmistaneet ja joista useita paljon monimuotoisempina harrastetaan nykyisin. Käsityö ei kuitenkaan ole vain työtä, vaan myöskin taidetta ja kuten eri taidetkin kehittyvät ja saavat uusia ilmenemismuotoja, samoin käy myöskin käsitöille, mikä onkin luonnollista. Pääasia on, että suomalainen käsityö kehittyy omalla kansanomaisella pohjallaan ja vanhat käsityöt uusien rinnalla pysyvät arvossaan.

Eeva Harju.

Juhlaa odotellessa...

Valokuvaneut Sakari Aittaniemi

Peloton ratsuhevosen anastaja

Kirjoittanut Kaarlo Kakkila

Tarina kasakkakenraali Kulnevin ratsuhevosen katoamisesta syysyönä v. 1808.

Oli elokuu. Venäläinen sotajoukko oli pysähtynyt majoilemaan Kuortaneelle muutamia päiviä sitten käydyin Alavuden taistelun jälkeen. Suomalaiset voitostaan huolimatta olivat peräytyneet Ruonalle, koska vihollinen uhkasi Karskulasta käsin suomalaisten selkäpuolta. Täten olivat Kulnevin kasakat edenneet Kuortaneen Mäyrin kylään, jossa saivat tilaisuuden levähtää ja parannella Alavuden taistelusta saamiaan haavoja. — Tänä aikana — kertoo tarina — katosi Kulnevin ratsuhevonen muuana yönä laiturumelta kasakkajoukon saamatta kiinni karku-laista.

Kulnev itse majoili esikuntineen Mäyrin taloissa. Miehistö oli leiriytynyt kylän läheisyydessä oleville niityille. Leirinuotioiden ympärillä kului kasakoitten aika hupaisesti. Mieliä oli entisestään piristynyt, sillä olivathan venäläiset saaneet häviöstään huolimatta edetä lähes 20 km pohjoiseen kohtaamatta suomalaisten taholta suurempaa vastarintaa. Mäyrin kylän asujaimet, jotka olivat saaneet tietää vihollisen tulosta seudulle, olivat jälleen ties kuinka monennen kerran häipyneet tavaroineen metsien etäisiin piilopirtteihin. Siellä elivät he, tosin ainaisessa pelossa, omaa elämänsä tietämättä useinkaan, majoiliko vihollisia kylässä vai olivatko ne edenneet yhä pohjoiseen päin. Siksi-pä lähti piilopirtillään piileksivä torpan mies Ylli Hakkarainen ottamaan selkoa, oleskeliko vihollisia taloissa. Illan hämärtyessä lähti Ylli partioiretkelleen. Suojaisia metsäpolkuja talvaltaen oli hänen helppo saapua kyläaukean laitaan tuntematta pelkoa joutua vihollisen yllättämäksi. Sitäpaitsi syyskesän hämäräys ja kosteikkojen usva tarjosivat yksinäiselle partiomiehelle otollisen suojan.

Puolen yön tienoissa lähestyi Ylli Mäyrin aukeata. Jo kauas oli hänelle selvinnyt, että outoa väkeä oli kylässä. Melkoinen melu ja mekastus kiiri kaikuna jo monien virstojen etäisyydelle. Leiritulia loimotti joka suunnalla ja niitten ympärillä erottui joukoittain kasakoita ja ratsuhevosia. Ylli hiipi yhä lähemmäksi pie-

nelle pensastoa kasvavalle kumpareelle. Sieltä hän katseli tovin näytelmää, jossa esiintyjinä olivat Kulnevin kasakat, näyttämönä kotiseudun tutut vainiot ja parrasvaloina leirinuotiot.

Tulien loimu elokuisen yön hämärässä muistutti mieleen kotoiset pääsiäisvalkeat, mutta nyt noitten tulien luokse ei ollut menemistä. Ylli tunsisi seikkailijaverensä pääsevän valloilleen ja niinpä hän tavoitti mennä niin lähelle vihollisen nuotiota kuin mahdollista. Joenuoman rantapensaikkoja hyväkseen käyttäen Ylli eteni aivan lähelle luhtaniityllä olevia tulia. Suojaisesta piilopaikastaan hän teki valppaana havaintojaan. Niityllä parveili joukoittain ratsuhevosia, joita nuotioiden ympärillä toikkaroivat kasakat vartioivat. Lähellä noin 20 sylen päässä oli nuotio, jonka ympärillä kasakat olivat syötipuuhissa. Etäänpä nä olevilla nuotiolla sitävastoin näytti olevan jo rauhallisempaa, sillä yksi ja toinen arojen poika oli kellahtanut levolle tulen lämmittävään loimoon. Vasemmalla jokipenkereen lähettyvillä huomasi Ylli muutamia liekaan kiinnitettyjä ratsuhevosia, joita nuotion äärellä olevat kasakat vartioivat. Kovin huolellisesti he eivät kuitenkaan vartiotehtävänsä ottaneet, vaan yksi ja toinen torakhti heistäkin ateriansa jälkeen leirivalkean lämpimään. Lopuksi vain yksi sakaapartainen kasakka jäi jalkeille. Hänen tehtävänään lienee ollut sillä kertaa toimia vartiomiehenä, koska hän tuntui pitävän jonkinmoista lukua laitumensa karjasta. Mutta nuotion lämpö ja nau-

tittu ateria raukasivat vartiomiestäkin, sillä hän näytti yhä enemmän viihtyvän valkean äärellä kuin paimentavan ratsujaan kosteaa ja kylmää usvaa uhoavalla niityllä. Yllin mielessä heräsi rohkea tuuma: "Anastaa tuosta parvesta itselleen hevonen." Hän erotti hämärässä ratsun, joka oli muita kookkaampi ja uhkeampi. Sen liikehtimistä oli Ylli jo jonkin aikaa seuraillut juuri sillä silmällä, että siinä olisi anastamisen arvoinen saalis. Vartiomiehen läheisyys tekisi yrityksen kuitenkin uhkarohkeaksi, sillä pieneläkin hälytyksellä saisi vartiomies niityllisen kasakoita hänen kimppuunsa.

Aamuyöhön oli Ylli päättänyt vartoa sopivaa tilaisuutta aikeensa toteuttamiseen. Oleskelu pensaikossa tuntui kuitenkin lopulta jo ylen pitkäkseltä. Hän oli jo aikeissa palata takaisin metsään, mutta tarkkaili kuitenkin nuotioita useasta kohtaa rantapensaikosta. Vartiomies istui tulen loimossa liikkumatta. Hän oli ilmeisesti uuvuksissa ja torakahtanut istualleen. Ylli päätti yrittää, kävi miten kävi. Hän tempasi tupesta puukonsa käteen hiipien hämärän turvin lähemmäksi hevosta siten, että ratsu oli juuri hänen ja vartiomiehen välillä. Kasakan olisi valveillaankin ollen vaikea huomata hevosen takana lähestyvää miestä. Ylli oli jo ratsun vierellä. Rauhallisesti ja varoen asetti hän päitset hevosen suuhun. Sitten tempasi hän puukollaan köyden poikki, hyppäsi ratsun selkään ja ajoi samantien rantapensaikoon. Nyt tapahtui kuitenkin sellaista, jota Ylli ei osannut ottaa etukäteen huomioonkaan. Laitumella ollut irrallinen hevonen huomasi karkulaiset ja lähti laukkaamaan Yllin jälkeen herättäen hirnunnallaan kasakat jalkeille. Kohta olikin parvi kiukkuisia partaniekkoja pyssyineen ja sapeleineen karkulaisten kintereillä. Alkoi kiivas ajojahti.

Laukauksia pamahti. Pensaikko ritis. Ylli eteni nopeasti viidakossa. Irrallinen hevonen seurasi itsepäisesti Yllin kintereillä päästään ilmoille vähän väliä etäälle kajahtavan kilistykseensä. Ylli huomasi olevansa joen mutkaan saarrettu. Kylmät väreet karmivat selkäpiitä. Mitä tehdä? Ei muuta keinoa kuin mennä nopeasti joen yli. Hän ohjasi ratsunsa jokeen ja ehti toiselle rannalle, kunnes kasakat huomasiivat hänet kapuavan vastakkaisella jokitörmällä.

Luodit vinkuivat pensaikossa. Kiivautta ja kiukkua kuvastava karjunta ja huuto kuului jokiuoman takaa. Sen kaiku kiiri voimakkaana ja pahaa ennustavana. Ylli kannusti ratsunsa niit-

tyaukean yli kohti metsän reunaa yrittäen pikaisesti lymyt viidakkojen suojaan. Irrallinen hevonen oli yhäti kintereillä ilmoittaen äänellä hirnunnallaan takaa-ajaville vainolaisille oikean suunnan. Kasakatkin olivat jo ylittäneet joen ja alkoivat todenteolla karkulaisten takaa-ajon. Nopeasti laukkasivat arojen ketterät kasakat ratsuineen niittyaukean poikki häipyen hekin hämärän metsän pimentoihin, mistä kuului leveältä alalta kavioiden kopse ja äänekäs puheen pulina. Kasakat olivat kiukuissaan ja peloissaan siitä, että itse kenraalin ratsuhevonen oli niin häikäilemättömällä tavalla viety heidän silmiensä edestä. Jokainen kasakka yritti näinollen kaikkensa karkulaisten kiinni-saamiseksi. Mutta se ei ollut mikään helppo tehtävä, sillä Yllillä oli hyvä ratsu, Ylli osasi myös ratsastaa ja ennen kaikkea hän tunsi läpikotaisin sen maaston, missä kasakat koettivat häntä yön hämärässä tavoittaa. Ylli yritti harhauttaa vainolaisiaan muuttaen aina silloin tällöin kulkusuuntaansa. Hän kaarsi vasemmalle kohti metsäisiä mäkiä ja harjanteita toivoen pääsevänsä vaihtelevassa maastossa pimeän turvin irti takaa-ajajistaan. Ratsu laukkas ketterästi korkealle harjanteelle, jonka takarinteelle tullessaan Ylli kääntyi yhä jyrkemmin vasemmalle kalliomaastoon. Irrallinen hevonen seurasi yhä perässä. Sen hirnunta oli jo tosin vaimentunut, sillä kiivas meno vaikeassa maastossa aiheutti vaahdon pärskymisen suusta. Takaa-ajajatkin tuntuivat kadottaneen kosketuksen karkulaisiin, mutta vielä ei Ylli tuntenut olevansa turvassa, vaan hän jatkoi taivaltaan kalliisten mäkien lomitse kohti etäisiä korpia. Lopulta hiljensi Ylli ravin rauhalliseksi kävelyksi todetakseen, kuuluiko miltään suunnalta vainolaisten ääniä. Mitään ei kuulunut. Erämaan maisema huokui rauhaa. Vieno tuulenhenki hajoitti alavilta mailta untuvaiset usvapilvet. Kastehelmien peittämät puitten lehdet sivelivät virvoittavasti hiostuneen ratsumiehen otsaa. Idän suunnalta sarasti jo autereisen aamun kajo. Ensimmäiset valonsäteet lankesivat maiseman ylle. Linnuista aamuvirkuin sirautti ilmoille päivän ensimmäisen liverryksen.

Rauhoittunein mielin ratsasti Ylli hevosineen perheensä ja naapureittensa ällistykseksi piilopirtilleen kertoen vaatimattoman sävyisästi seikkailurikkaasta partioirektestään vihollisen leiriin. Paria päivää myöhemmin — kertoo tarina — möi Ylli Hakkaraan anastamansa ratsuhevoset 9 riksistä Suomen armeijalle.

VARAS VARTIOI PAPPILAN METSIÄ VOROILTA

On mielenkiintoista tutkia menneitten sukupolvien elämäntapoja ja oloja vuosikymmenien takaa. Varsin kiitollisia kohteita tässä mielessä ovat hairahdukset ja muut hyvien tapojen vastaiset teot, joista vanhat pöytäkirjat kertovat omaa vakuuttavaa kieltään. Kuntakokousten ja kirkonkokousten pöytäkirjat ovat täynnään asioita, jotka koskevat kuntamme siveellisyyttä tai järjestysoloja kuluneina vuosikymmeninä. Sodan ja nälänhätä lienevät suurimmat syyt kansan moraalin horjuttajana. Suurten nälkävuosien aikaan esiintyi paljon omaisuusrikollisuutta, samoin taipumus juoppouteen kasvoi. Yksinäiset naiset ja sotalesket olivat alttiita kaikenlaisille kiusauksille, oltiin erittäin arkoja juorupuheille ja parhaamiselle. Tapojen raastuminen huipentui yleisesti miesmurhiin.

Mutta annetaanpa kuntakokouksen pöytäkirjojen kertoa vuosisataista ja kirjavaa tarinaansa: jo 1865 totesivat läsnäolleet isännät, että kirkonmaa oli joutunut häpeämättömien raakalaisten uhriksi. Vasta aidattuun kirkkotarhaan oli laakettu karjaa, korjattu heinää hautakummuilta ja jotkut hyväkkäät olivat "kämpineet" aidan yli vaivautumatta porttien kautta. Rangaistus näistä oli 10 markan sakko. On epätodennäköistä vahvistiko kuvernööri tällaisen päätöksen.

Samana vuonna "kunnan isät" pelkäsivät Kuortaneen seurakunnan häviötä ja rosvojen jalkoihin joutumista siitä syystä, että pitäjällä pidettiin liian usein ja liian raijuja näittäjäisiä ja ristiäistansseja vahvan viinan voimalla. Tämän asian hoitaminen jätettiin kunnallislautakunnan katsantoon.

Muunkinlaista vallattomuutta harjoitettiin ja tavattiin. Luvattoman pihkan ajon lopettamiseksi asetettiin 20 markan uhkasakko, josta puolet annettiin ilmiantajalle ja toinen puoli tilitettiin kunnan yhteiseen kassaan. Uhkasakot olivat siihen aikaan varsin yleisiä rangaistuksia, joskin niiden tehokkuudesta voidaan olla eri

mieltä. Mihin tarkoitukseen havupuiden pihkaa vuodatettiin en ole tarkoin selvillä, mutta eräiden lääkeaineiden valmistamiseen äitini sitä ainakin on käyttänyt.

Huhtikuun 5 päivänä 1867 tehtiin kuntakokouksessa päätös: "jos jongun pihalle tai kartanolle kokoutuu usiampia yöllä eli päivällä, korttipeliin, pahaa menoa pitävät ja hyppäävät, tulee kukin heistä sakotettavaksi kymmenellä markalla" ja toinen päätös: "jos joku varkain ottaa toisen hevoisen, sitä ajaaksensa, olkoon langennut 40 markan sakkoon, josta puolet menee päällekkantajalle, neljäsosa ilmiantajalle ja viimeinen neljännes kunnalle." Ajan henkeä ja muutamien nuorukaisten vapaita harrastuksia kuvaavia tapauksia.

Usein sattuvien varkauksien johdosta päätettiin, että "epäluuloisten luona olkoon kyläkunnan miehellä valta kallata ilman erityistä lupoota." Omaisuusrikosten ehkäisemiseksi järjestettiin kyliin vahteja, varsinkin syyspimeitten ajaksi ja tuli vahtien ilmoittautua päällysmiehelle kaksi kertaa vuorokaudessa: "kello 9 ehtolla ja kello 4 aamulla." Valvonta pyrittiin saamaan näin tarkoitustaan vastaavaksi.

Monesti jouduttiin pohtimaan alkoholikysymyksiä yhteisissä kokouksissa. Niinpä vuonna 1869, taas erään kerran, päätettiin ilmiantaa sa-

laprännärit ja vähävaraiset saivat tyytyä seuraavaan vakavaan päätökseen: "köyhempi kansa, joka tavataan salaviinan polton hankkeissa, älköön olko toivomassa apua lainamakasliinista tai kunnan kassasta." Todella ankara säännös, tuskin yhtä tepsivä. Vertauksen vuoksi tai oikeammin vaihtelun saamiseksi kerrottakoon, että kun kirkkoväärtti Juho Kokkila piti arkana asiana anniskella kirkonviiniä sairaille, hän sai kuntakokoukselta ohjeen jakaa sitä vähittäin. Ja jos kirkkoväärtti olisi joutunut edesvastaukseen, olisi kunta maksanut sakon.

Mielenkiintoinen on kunnanmiesten päätös, jolla pappilan torppari Johan Saarimaa sai anteeksi sen, että hän oli omin lupinsa ottanut juurakoita pappilan metsästä, Saarimaa määrättiin rangaistukseksi vahtimaan pappilan metsää, koska tiedettiin sitä varastettavan vähän joka nurkasta. Pukki pääsi kaalimaan vartijaksi.

Seikkaperäisesti selostettujen tapausten lisäksi vilisee aikakirjoissa kaikenkarvaisia kieltoja ja määräyksiä. Kiellettiin sellaisten häiden pito, jossa oli viulunsoittaja ja ylellisesti väkeviä juomia, kiellettiin kaupanteko myymälöissä ja lainamakasliineissa sunnuntaisin ja juhlapäivinä, annettiin rajoitus kakularekien käytöstä yleisillä teillä, kiellettiin rakentamasta "vesilämmityslaitosta" navetan yhteyteen, samoin

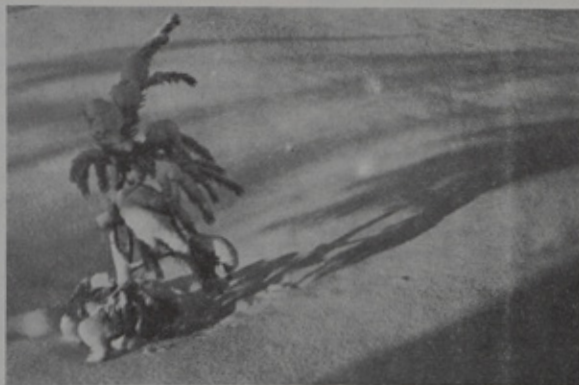
annettiin määräykset pärevalkean käytöstä huoneissa ja annettiin kielto joukoissa kulke-
masta ympäri pääviikolla.

Vuonna 1890 tehtiin päätös: "joka mustalaisille antaa mitään tai pitää heitä yöstä tykönään, määrätään uhkasakkoa 20 markkaa." Lisäksi annettiin ohjeita luvattomien häiden, naittajaisen ja pyyttämättömien häävieraiden suhteen. Keskusteltiin lampaiden ja sonnien laiduntamisesta yhteisillä laitumilla ja teillä.

Siveellisyyden edistämiseksi asetettiin 50 markan sakko, jos "eri sukupuoliin kuuluvat henkilöt pitävät yhdyselämää ilman laillistettua avioliittoa, eivätkä varoituksesta tahdo ojentua." Elleivät sakkolaiset kyenneet maksamaan, heidän tuli sovittaa laittomuutensa työllään paikallisessa kunnalliskodissa.

Tapojen, niinkuin muidenkin suhteen kunnassamme, on tapahtunut huomattavaa kehitystä terveempään suuntaan vuosisatamme alusta lähtien. Mikä on saanut pahantapaiset juonittelut loppumaan? Ei yksin uhkasakot, ei jalkapuut, eikä papiston kauniit puheet, vaan todennäköisemmin kansanvalistustyö monissa eri muodoissaan. Taitavien ja kärsivällisten opettajien ansiosta "liivirauta ja puukkojunkkaruus" ovat väistyneet ylevämmän sivistyksen tieltä.

Vartun vielä varjoni mittaiseksi...

Valokuvannut Sakari Aittoriemi

RAHANTEKIJÄ

Jatkoa K. Korpelan kirjasta

Juudas: "Mutta — teilläpä on sukkela nimi, — enpä minä ole ennen sellaistaakaan kuullut, vaikka tässä maantien poskessa kuulee kaikelaisia outoja nimiä."

Vieraan veri alkoi nyt viinan vaikutuksesta yhä enemmän liikkua. Hän puheli hyvin salaperäisiä asioita, muun muassa kysyi: "Onko isäntä kuullut koskaan kerrottavan semmoisista kapineista, joiden avulla pääsee vähässä ajassa rikkaaksi?"

Juudas hämillään: "E-en — mi-minä tiedä, — mu-muuta kuin lappalaisten ta-taikakaluista olen kuullut."

Vieras: "Jaa, — sitä lajia ne ovatkin, minulla on tuossa repussani semmoiset kapineet, joiden avulla voipi päästä muutaman kuukauden kuluessa oikein kuuluisaksi mieheksi . . . jos isäntä haluaa päästä rikkaaksi, niin kyllä minä opetan — te kun olette niin pehkanan viksi ja sukkela mies että, — että teihin voi aivan hyvin luottaa. Tätä taitoa ei voikkaan kaikille pettureille mennä opettamaan, siinä miehessä tarvitaan vankat ominaisuudet, jolle minä taitoni opetan. Teissä luulen löytäneeni ne ominaisuudet, joita asiassa tarvitaan. Te näytätte hyvin jäykältä ja sortumattomalta mieheltä, sen huomasiin kohta tupaan astuessani kasvojenne piirteistä."

Juudas: "Vai on teillä semmoiset taikakalut uskaltaako niitä käyttää outo, — minä olen vähän arka "kummajaisille", "tontuille" ja sellaisille. En nytäkään uskaltaisi mennä "tonttua" vastaan kirkkoa kiertämään, niinkuin vanha seppä mulle opetti juhla-yönä tehtävän, ei vaikka . . . Mutta jos teidän temput ovat helpompia, niin ehkä sitten?"

Vieras: "Jaa — ei minun temppuni ole noin vaikeaa laatua, — niillä kaluilla, jotka minulla ovat, saattaa työskennellä omassa kamarissaan, eikä siihen tule näkyviin mitään "tonttuja" eikä "vuoripeikkoja", työ se on, joka miehen rikkaaksi tekee . . . Kätke vain tarkoin tämä myt-ty, ettei sitä kukaan saa käsiinsä, niin joulun jälkeen teemme kokeita, joista sinä ihastut. —

Ai-jai, suokaa anteeksi kun sanoin sinuksi — kovin tässä vapautuu."

Juudas: "Mitä sillä on väliä, sanokaa aivan sinänsi, vanhempi te kumminkin olette kuin minä?" Otti mytyn vieraan kädestä varovasti vastaan sanoen: "Minähän jo sanoin, että vieraan tavarat on tallella silloin kun ne ovat meidän tallossa. Jos tahdotte, niin minä haen siihen torpan vaarin ja muurin todistamaan?"

Vieras: "No, no, — hyvä isäntä, — asia on niin arkaa laatua ettei se siedä todistajia — ainoastaan me . . ."

Juudas katki mytyn kamarin salakomeroon, vannon: "Kautta henkeni vakuutan, että se on tallella." Sitten tarjosi täytetyn pikarin vieraalle pyytäen: "Ottakaa tästä vielä tuota ensimmäistä, tämä on niin väkevää ettei pysy rakkoissakaan."

Vieras: "Ah-ah, — mutta tämäpä olikin nyt niinkuin "Hispanian kärpäisöljyä" — nielettää vielä jälestäpäin, että sillä nielemällä joisin varmaankin kannun vettä."

Juudas aukaisi puoliltaisan kamarin ovea käskien: "Sussu, laittappas sinä äidin hoivaksi meille tänne illallista."

Sussu häiri ja pyöri ja viimein pyysi: "Olkaa hyvät ja istukaa syömään."

Vieras: "Kiitoksia, — tämä teidän nuori emäntä on oikein ketterä, ja siivo käytökseltään kuin herras-rouva."

Juudas: "Onhan se, — pappilan herrasväki usein sivukulkeissaan käyvät täällä, — niistä häneen on vähän noin tarttunut. Kolme vuotta olemme jo avioliitossa eläneet eikä Sussu ole kertaakaan mieltäni loukannut."

Vieras tokaisi: "Jaa-ha, — sen siveysopin hän on varmaankin oppinut herrasväeltä, ne eivät milloinkaan riitele . . . ne puhuvat vain asiasta . . ."

Juudas istui ruokapöydässä hyvin umpimielisenä, ajatellen yhä niitä "taikakaluja", jotka hän katki. "Mitä ihmettä niillä joulun jälkeen tehdään." Ruoka ei hänelle maittanut.

Vieras häiritsi näitä syviä mietelmiä, poristen: "Oih, — ei minulle oikein ruoka maita, ei-

Eräs

muistomerkki

Kulkiessaan voi matkamies nähdä muistomerkkejä menneiden vuosisatojen aikoina satuneista tapahtumista. Toiset näistä kertovat rauhallisista rakennuksen ajoista, toiset puolestaan haastavat sodan karua kieltä. — Eräs tällainen ja suurelta osalta unhoon jäänyt kivikirjoitus on Kuortaneelta Töysään menevän tien lähettyvillä Leppälän kylässä. Paikalla, jossa nykyään on Veikko Kaatajan talo, lähtee pieni tiepahanen, josta pääsee kulkemaan tien varrelle oleville viljelysmaaille. Tätä tietä on aikaisemmin kuljettu Alavuden Rantatöysään. Noin 250 m tiestä on tämän kytötien vieressä iso kivi, jossa on hakattuna kirjoitus: "Täs on murhattu sotaherra v. 1808." Vanhat ihmiset tietävät kertoa, että tästä oli kulkenut venäläinen upsee-

ri. Hän oli poikennut Leppälän kylän taloissa kysellen tietä Töysään. Kylästä lähti joku mies perään ja saavutti tuon upseerin tämän kiven luona. Yksinäinen laukaus lopetti arojen miehen maallisen taaperruksen. Vuosikymmeniä myöhemmin löytyivät hänen vaalenneet luunsa läheisestä suosta, sitä viljelykselle raivattaessa. Sitä ei tarina tiedä kertoa, koska ja kuka on kirjoituksen kiveen hakannut. Kivi on halkaistu 1930 luvun alkuvuosina kun Töysään menevää tietä korjattiin, ja siitä oli vähällä tulla maantiesillan tarpeita. Kivi jäi kuitenkin vielä paikalleen, vaikkakin halkaistuna, kertomaan jälkipolville tästä ajat sitten tapahtuneesta murhasta.

Paavo Nurmi.

kä näytä teidänkään nielu olevan kovin suloisessa luistissa. — Minä kuristan tuota "viina-taavettia", eikö se "mokoma" anna ruokahalua. Isäntä on hyvä ja tekee saman tempun niin kylä maittaa, vakuutan minä."

Juudas: "Noo — jospa tuota hirtetään."

Vieras: "Mutta — juodaanpa nyt veljenmalja, — hei, maljasi veli. Nyt sanotaan toistansa sinuksi ja uskotaan toisellensa kaikki salaisuutensa . . ."

Juudas hämmennyksissään: "Kyllähän minä — tuota niin — mutta — ei sunkaan mulla ole mitään salaisuuksia."

Vieras: "Jaa — ei kaikilla ihmisillä ole yhtä paljon salaisuuksia, vaan toinen toiseltaan niitä saa tietää, kun vain on miestä, joka salaisuuden säilyttää. Minä, joka olen matkustellut kautta maailman rantain, minulle on kerääntynyt salaisuuksia melkoinen summa. Ja minä niitä nyt tahdon sinulle uskoa, vaan sinulla ei ole oikeus niitä muille kertoa, mitä minä kiellän kertomasta. Tämä kuuluu veljeyteen, ymmärthän nyt?"

Juudas pitkävetisesti: "Kyllähän minä sen juuri ymmärrän, — kertokaa nyt tarkemmin niistä taikakaluista?"

Vieras: "Kuules veli, minä olen rahapajasta karannut ja siinä mytyssä jotka katkit, ovat rahantekokapineet ja rahapaperia. — Jos veli nyt tahdot päästä tässä maailmassa onnelliseen asemaan, niin minä teen sinulle rahaa niin paljon kuin tahdot? Vaan jos et tahdo sitä teettää, niin sitten minä matkustan jälleen tämän illallisen jälkeen. Nyt olen puhunut vapaasti, ja sinä saat tehdä päätöksen . . ."

Juudas tuli tästä peräti alakuloiseksi, hänelle pyörähti mieleen: "Niin ettemme meidän lähimmäisemme rahaa taikka kalua ota pois, eli jollakin vääryydellä ja petoksella itsellemme saata." — Tässä nyt taisteli Juudaan sydämessä rehellisyyden ja omanvoiton pyynti, vaan vääryyden henki sai voiton. Hän sanoi vapisevalla äänellä: "Rehellisesti lupaan tämän salaisuuden säilyttää, mutta — kuinkahan siitä sitten . . ." ja rupesi kynsimään korvallistaan.

Vanhan kuortanelaisen muistelmia

Kun minulla parina aikaisempana vuotena on ollut tilaisuus tutustua Kuortanes-Seuran toimittamaan joulujulkaisuun, niin ajattelin minäkin puolestani poimia muistilokeroistani joitakin pieniä muistelmia vanhasta kotipitäjästäni ja tapahtumista sikäli kuin niitä on mielessäni säilynyt.

Aluksi sopinee muistella vaikkapa erästä kirkkomatkaa, jonka vanhempieni kanssa aikoinaan tein. Kun Lapuanjokea lukuunottamatta en ollut siihen mennessä vielä muita vesikoita nähnyt, teki Kuortaneenjärvi minuun, pikkupoikaan, valtavan vaikutuksen. Niihin aikoihin oli Amerikan-kuume vallannut monien nuorten mielet, ja usein puhuttiin Atlantin valtamerestä ja sen ylittämistä. Mieleeni oli jäänyt niin voimakkaasti tämä suuri meri, että siinä kirkkorannassa katsellessani yli järvenselän piti isältä oikein kysyä, että mahtaisikohan se Atlantin meri sentään näin suuri kuin tämä Kuortaneenjärvi olla. Tosin oli Ala-Heikkilän seurassa tehnyt aikaisemminkin kirkkomatkan, mutta siitä en ymmärrettävistä syistä muista, koska minusta, silloisesta parkuvasta vauvasta samalla matkalla muun ohessa tehtiin pesukestävä kuortanelainen. Hyvin tuli tämäkin matka ilmeisesti tehtyä ja asiat hyvin hoidettua, koska ei toista kertaa ole tarvinnut minuakaan kas-taa.

Kun sitten mieheksi vartuttuani osallistuin maaltapakoon ja asetuin poliisiksi Helsinkiin, niin voin ikäänkuin "moitteena" kuortanelaisista sanoa, että kovin ovat olleet huonoja työnantajia entiselle pitäjäläiselle, sillä lähes 40-vuotisena virka-aikanani ei ole ollut asiakkaan ainuttakaan kuortanelaista. Eräs tapaus oli kuitenkin vähällä joutua kuortanelaisen "tilille". Kerran nimittäin eräs asiakkaani, henkilötietoja kysyttäessä ryhtyi suunnilleen 8-prosenttisella suomen kielellä selvittämään: "Jag är Ake Harald Sjöblom från Kuortane, Mäyry." Lisäksi hän sanoi talonkin nimen, jonka kyllä tunsin hyvin. Hetken vielä räkähtyämme toista kotimaista siirryimme suomenkieleen, jolloin mieskin muuttui myös nimeltään supisuomalaiseksi. Mielenkiintoni oli luonnollisesti herännyt, kun kuulin monet tutut paikannimet, joten johdin keskustelun Kuortaneeseen ja kysyin, että ei kai se vielä mitään järvi-

seutua ole. "Kyllä siinä on järvikin keskellä kylää," sanoi hän. Kun tiedustin järven nimeä, mietti asiakkaani pitkään ja vastasi: "Lappajärvi." Oli minussa vielä sen verran kuortanelaista jäljellä, että kun kerran Kuortaneen Kuisma oli sanonut, että Tallbackan Nikolai ei sovi Konserttisaliin, niin minäkin sanoin asiakkaalleni, ettei Lappajärvi sovi Kuhalampeen. Tosin ei tämä herra kovin paljoa muunnettua totuutta puhunutkaan, sillä olihan hän sentään lähes samoilta leveysasteilta. Mutta se on taas eri juttu, kuten Kiplingillä oli tapana sanoa. Huvittavinta minun mielestäni tässä omatekoisessa kuortanelaisessa oli se, että osui niin sopivasti minun, entisen vanhan kuortanelaisen kohdalle esittelemään asioitaan, mistä sitten lie-neekään tutut osoitteet ja paikannimet onnistunut tietoonsa saamaan.

Aleksis Takala.

Isännästä on tehty lautamies ja emäntä on uudesta arvosta ylpeä sekä onnellinen. Emäntä menee kirkkoon juuri kun seurakunta nousee kuuntelemaan papin tekstin lukua.

"Istukaa vaan, hyvä kirkkoväki, ei minun takiani tarvitse seisomaan nousta, vaikka minä olenkin lautamiehen emäntä" hän sanoo ja nyökkäilee hymyillen ympärilleen.

Huamenta-päivää, sanoo Jussin Vikki lakituvas.

KUURTANES-SEURAN

10-vuotishistoriikki

Vuodet ja vuosikymmenet vaipuvat vanhuuttaan valittaen ajan aaltoihin. Mutta vuosien hukkuessa syntyy elämä jälleen uusien sukupolvien sydämissä. Kerta toisensa jälkeen vanhuus ja nuoruus kohtaavat toisensa. Silloin kun päivätyönsä päättänyt vanhus ehtii elonsa iltahetkiin, astuu tilalle nuori, jonka suonissa veri voimakkaana sykkii, jonka sydän on täynnä intoa ja elämän voimaa.

Jokainen yksilö, jokainen sukupolvi, joka tätä elämää on kerran elänyt, on jättänyt jälkeensä arvokaan perinnön. Ja tämän esivanhempiemme jälkeensä jättämän perinnön me nykyajan ihmiset olemme velvollisia tallettamaan tuleville sukupolville. Menneitten sukupolvien työn tulokset puhuvat meille omaa hiljaista, sanatonta kieltään. Pysähtykäämme tuota menneisyyden ääntä kuuntelemaan. Silloin sen me olemme esivanhemmillemme velkaa.

Kotiseututyö on se työmuoto, jonka avulla meillä on tilaisuus tutustua kotiseutuumme "aareittaan", esivanhempiemme työntäyteiseen elämään, heidän iloihinsa ja suruihinsa, heidän työhönsä ja työnsä tuloksiin. "Kotiseututyöllä tarkoitetaan kaikkea sitä tutkimusta, jonka tehtävänä on lähimmän ympäristön, luonnonsuhteiden, asutuksen, vanhojen muistojen ja olojen selville saaminen ja tulevaisuudelle tallettaminen."

Kotiseututyön suuren merkityksen ovat myöskin kuortanelaiset tajunneet. Elokuun 14 päivänä 1946 perustettiin pitäjäämme kotiseutuyhdistys, jonka nimenä on "Kuortanes-Seura r.y." Tänä vuonna on siis tullut kuluneeksi 10 vuotta seuran perustamisesta. Tänä toimintamme kymmenvuotiskautena lieneekin paikallaan tuoda esiin muutamia välähdyksiä seuran toiminnasta ja sen tarkoituksesta.

Sääntöjen mukaan "Kuortanes-Seuran tarkoituksena on koota ja tallettaa Kuortaneen pitäjän menneisyyttä ja sen asukkaiden entistä elämää valaisevaa aineistoa ja siihen liittyvää tietoa kuva-aineistoa. Suojella toimialueemme his-

toriallisia ja kulttuurimuistoja ja herättää paikakunnan väestössä yhteishenkeä ja kotiseuturakkautta, sekä harrastusta seudun entisyyttä ja erikoisluonnetta kohtaan."

Kuortanelaisille tuttu ja entistä kotipitäjäänsä vieläkin lämpimästi muistava, rehtori Reino Ala-Kulju, oli tätäkin kotiseutuasiaa eteenpäin viemässä. Kuortanes-Seuran perustavassa kokouksessa rehtori Ala-Kulju piti esitelmän kotiseututyöstä ja kotiseutuyhdistyksen tarpeellisuudesta. Mukana tässä kokouksessa oli 15 osanottajaa, jotka kaikki lämpimästi kannattivat kotiseutuyhdistyksen perustamista.

Kotiseutuyhdistyksen toimintaa suunnittelemaan ja tehostamaan, sekä yhdistyksen käytännöllisiä asioita hoitamaan valittiin johtokunta. Johtokunnan jäsenet ottivat asian omakseen ja toiminta alkoi vilkkaana. Pidettiin kotiseutujuhlat, joiden avulla tehtiin tunnetuksi entisajan tapoja ja elämää. Museoesineiden keräys pantiin vireille jo toiminnan alkuvaiheessa. Museoesineistä mainittakoon opettaja Esa Harjun keräämä arvokas esinekokoelma. Nurmiemessä sijaitseva, Suomen sodan aikuinen Ruonan taistelun muistomerkki ja sen ympäristö on päätetty hoitaa. Kuortaneen pitäjäläheystystä koskevaan radiointiin, joka oli tammikuussa 1949, Kuortanes-Seura järjesti ohjelman. Onpa suunniteltu pidettäväksi erikoista "Kuortanes-päivääkin", joksi päiväksi on nimetty "Lauri-sunnuntai".

Toimintainnostusta riitti vaan noin v. 1950. Tämän jälkeen seurasi Kuortanes-Seuran toiminnassa lamakausi, jota kesti aina v. 1954.

V. 1954 syyskuussa alkoi seuran toiminnassa näkyä jälleen henkiinheräämisen merkkejä. Etelä-Pohjanmaan Maakuntaliiton ja Kuortanes-Seuran toimesta naulattiin "Mikkelinmaantaina" v. 1954, Suomen Talonpoikauskulttuurisäätiön myöntämiä kunniakilpiä 55 kuortanelaiseen rakennukseen pohjalaistyylisiin "tuparakennuksiin", aittoihin ja lutteihin.

Ja kenties uutta toimintainnostusta antoi tuo samana "Mikkelimaanantaina" Pohjanmaan Urheiluoipistolla pidetty voimakashenkinen kotiseutujuhla. — Pian tämän kotiseutujuhlan jälkeen kutsuttiin kokoon seuran yleinen kokous, jossa oli mukana innokkaita kotiseututyön kannattajia. Tässä kokouksessa tehtiin päätös, että toimintaa ryhdytään taas jatkamaan. Entisiä työmuotoja päätettiin tehostaa ja uutena työmuotona heräsi mm. ajatus "Kuortanes-Seuran Joulun" julkaisemisesta. — Seuran toimesta on myöskin hankittu tienviitit Kuortaneen nähtävyyksipaikoille. On yritetty saada selville Kuortaneen entisiä hautapaikkoja. Kulkeehan kansan suussa taru, että Kaarangan kylässä on Kuortaneen entinen hautausmaa. — V. 1955 Kuortaneen kunta teki päätöksen, että hankitaan kotiseutufilmi Kuortaneesta. Tätä asiaa ovat myöskin Kuortanes-Seuran jäsenet olleet myötävaikuttamassa. — Museoesineitä on jatkuvasti kerätty. Ja lähivuosien tärkeä tehtävä onkin, että saadaan monien vuosien haaveena ollut museoasia toteutetuksi. Sillä silloin vasta kun pitäjäämme on saatu oma kotiseutumuseo ja museoesineet sinne määrättyille paikoilleen, saamme nähdä ja samalla elää ajatuksissamme sitä aikaa ja sellaisessa ympäristössä kuin esivanhempamme ovat eläneet ja työtä tehneet.

Kaikki toiminta se vaatii kuitenkin varoja ja niin vaatii Kuortanes-Seuran toimintakin. Kiihtoisuudella on mainittava, että Kuortaneen kunta ja seurakunta ovat lahjoituksien avulla

tukeneet toimintaamme. Mutta oman pienen lahjansa voi jokainen yksityinenkin henkilö seurallamme antaa. Kun ryhdymme jäseneksi Kuortanes-Seuraan on tämä sellainen lahja, jolla omalta osaltamme tuemme oman kotipitäjäämme hyväksi tehtävää kotiseututyötä.

Pitäjässämme odottavat kotiseututyöntekijöitä monet ja kauaskantoiset tehtävät. Meillä on täällä vaalittavana historialliset muistot, tyyli- ja puhtaat pohjalaiset talonpoikaisrakennukset, monet kansankulttuurimme perinteet, työvälineet, joilla esivanhempamme ovat kotipitäjäämme hyväksi työtä tehneet ja ennen kaikkea meillä on kotiseutu, jolle Luoja on lahjaksi antanut niin paljon luonnon kauneutta.

Täällä sinisien järviemme vilpoisten laineiden yllä laulaa luonnon armaassa autuudessa väri-sevä päivä. Täällä on lakeutemme suuri sanaton laulu jo lapsena sydämemme pohjaan pois kulumattomana sävelenä painunut. Kotiseudun rakkaus, sehän on aina suuri ja sytyttävä voima, mutta elämän suurina hiljaisuushetkinä, sielun syvinä sunnuntaihetkinä se kauneimpaan kukkaansa puhkeaa. — Hyvät kuortanelaiset, vaalimmehan tätä kaikkea kaunista ja arvokasta ja tahdommehan sen perintönä taas uusille sukupolville antaa. Silloin kun hiuksemme harnenee, käynti harvenee ja elämän ehtoo meidät saavuttaa, meilläkin on kenties tuleville sukupolville toivomus, — hiljainen pyyntö: "Täällä minäkin nukkua mielisin, täällä tomuksi tulla tahtoisin!"

Pitäjään oli tullut puhelin, ja akka kuuli, että sillä voitiin toimittaa asioita kaupungissa itse matkaan lähtemättä. Akka teetti pojalleen uudet saappaat, ripusti lankaan ja sanoi:

"Menkää nyt sitten kunnolla perille."

Kulkuri näki saappaat, veti jalkaansa ja pani omat rikkinaisensä tilalle.

Akka tuli katsomaan:

"Hyvät on valtiolla vehkeet. Poika sai saappaat ja lähetti vanhat paikattavaksi."

Pikkuluoman Maijaa vietiin eräänä sunnuntai-aiamuna kunnalliskotiin. Koskirannan räätäli ja eräs naapuri katselivat ikkunasta tielle, jolloin naapuri kysäisi:

"Mitähäv varte tuata Maijaa nua varahi viirähä vaivaastaloolle?"

Räätäli vastasi: "Jotta kerkiääs einhele."

Kantolan tuvassa pesi emäntä juhannuslauantaina lattian. Isäntä tuumi, että hän tekee myös juhannussiivoja ja kiipesi katolle. Sieltä rupeesi hän "kolaamaan" tuvan savupiippua, jolloin suorasta tornista kaikki noki tuli juuri pestylle ja vielä tuoreelle lattialle.

Emäntä huusi kiukuissaan tuvasta:

"Älä hyvä ihimine sotke justih pestyä laattia."

Isäntä jatkoi työtänsä savupiipun päällä seisten ja huusi alas:

"Älä väykytä niitä köyhiä leukojas."

Kylläntyy sitä korianki kattomisehe, sanoo Juusoola emäntä, ku sillä oli oikee ruma miäs.

Räpäjäa kun rökäs Kokkilan muari niiskutoosas.

Tämän johdosta kauppaneuvos Katerpillari piiloutui portaiden alle, josta oli mukava tähystellä lähestyvää pariskuntaa. Ekonomi Lankarulla oli kauppaneuvos Katerpillarin serkku, ja hänen viehättävä rouvansa oli myös sukua kauppaneuvokselle. Hän näet oli kauppaneuvoksen serkun vaimo. Huomaamatta mitään erikoista meni ekonomi Lankarulla ohitse rouvineen, ja helpotuksesta huokaisten siirsi kauppaneuvos Katerpillari maallisen tomumajansa jälleen ihmisten ilmoille. Mutta avain pysyi edelleenkin poissa.

Vähitellen tunsii kauppaneuvos Katerpillari oikeutetun vihansa alkavan nousta: "Alina, ainainen tollo ja iankaikkinen hölmö ja vihoviimeinen kiusankappale, on tietenkin ottanut avaimen mukaansa. Ja minä, ihan syytön, saan kärsiä tästä kaikesta. Minä saan varmasti kuumetta ja kurkkukatarria ja keuhkokuumeen ja aivokalvontulehduksen ja . . . ja . . . ja vielä kaiken kukkuraksi auringonpistoksenkin. Ainakin. Ja kaikki on sitten ainoastaan Alinan syytä. Mokomankin . . . !"

Siirrymme ajassa tunnin eteenpäin. Kauppaneuvos Katerpillarin vaimo Alina on tulossa kaupasta. Nähdessään miehensä portailla hän puhkeaa puhumaan: "Voi, Esko kulta! Sinäpä olet herttainen kun olet tullut ihan portaille minua vastaan. Minä käväisin vain kaupassa, enkä aikonut viipyä kuin hetken, mutta kun Närhen Kreeta pyysi kahville, niin minä menin ja tuli vähän jutelluksi yhtä ja toista ennenkuin pääsi lähtemään. Ja kun Kreeta oli niin ystävällinenkin, ihan sanoi minun laihutuneen sitten viime näkemän. Juu. Ja sanoi vielä, että sinun miehesikin on niin nuorena pysynyt, että jos ei olisi kaljua päässä eikä ihraa vatsassa, eikä ryppyjä kasvoissa, niin luulisi ihan parikymmenvuotiaaksi. Juu. Ja minä toin vähän tuoretta pullaakin, kun huomenna on sinun nimipäiväsi. Niin, voi oma pieni kultaseni, eihän sinun vain ole ollut minua ikävä? Mi-itä nyt?"

Kauppaneuvos Katerpillari oli noussut ylös mustanpuhvana. Hiukset olivat sekaisin, silmät paloivat hurjina.

— Missä on avain?

Sanat tulivat kuin tykin suusta.

— Nii-in, tuota, tuo ovenko?

— Niin, niin, juuri sen?

— Minä tuota . . . kun minä ajattelin viipyä kaupassa vain hetken, niin minä en pannut ovea lukkoon ollenkaan!

TAKKATULI

(Jatk. siv. 4)

äiti-vanha sovitteli mustakylkisen kahvipannunsa hiiloksen reunamalle. Jauhoi morsiusmyllyssään useamman kourallisen "pöönä" ja keitti hyvätuoksuisen kahvin. — Niin siinä sitten ilta kului. Hiillos hehkui, tummeni. Me hiljennymme. Nousi äiti, käveli isonkaapin luo, otti lautaaselta isokokkoisen suuriränttisen virsikirjansa, tuli luokseni ja sanoi: "Lapseni, nyt veisaamme se virre, josta sinä sanot Toiskan vanhalle Sannalle, ku ensikerra joulukirkosta tulit. Kuule, siellä veisattiin selläsestä pojasta, joka makas oloksen päällä." — Ja me veisasimme koko virren, hartaina, kiittolisina. Mutta en tiedä, mikä teki sen, etten siitä isoränttisestä kirjastakaan aina eroittanut sanoja, mutta ehkä se oli pieni kyynel, joka pyrki silmäkulmaani.

Hiljeni sitten koko talo. Minä nukuin ovisängyssä erustan takana ja mieleni täytti lämmin rauha. Ennen nukkumista kuulin peräsängystä vielä äitini sanat: "Nuku ny vaa rauhas", kyllä minä aamulla sun ylähä aja, notta virsihin kerkkiät joulukirkkoho." Ja minä nukuin kuin lapsena ennen, tietoisena, että äiti minut aamulla herättää joulukirkkohon.

Siunattu jouluaatto takkatulen loisteessa nykyaikana.

ARPA-IKKA

(Jatk. siv. 10)

toivo toteutunut, kun on saanut rauhattoman mielensä laineet tyyntymään ja kun on saanut leposijan sen kirkon pyhässä kalmistossa, mitä tyvenissä ja myrskyissä on niin usein muistanut, missä puut hiljaa huminoivat ja minkä hatausmaan kullanuskeaa rantahiekkaa vasten kotijärven vienot laineet hiljaa läikkyvät laulaen väsyneelle lapselleen suruntuttua tuonen tuutulaulua:

"Tuonen lehto, öinen lehto, siellä on hieno hietakehto, sinnepä lapseni saatan."

Esa Harju.

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

toivottaa

KUORTANEEN KUNTA

ja

KUORTANEEN SEURAKUNTA

Hyvää Joulua ja
» Onnellista Uutta Vuotta

»

toivotamme asiakkaillemme!

»

U U S I - T A L O U S K A U P P A

Om. M. Vainiomäki • Kuortane, kk.

KEHRÄÄMME
KAIKKIA LANKALAATUJA
KARSTAAMME
LEVYLLE JA HAHTUVALLE

Suosittellemme nylon-vahvisteista villalankaamme

Kehräpää Oy
Alavus as. — Puh. 37

KUORTANEEN
POLTTOTURVE Oy

Lentilä — Puh. Kuortane 4

Valmistaa ja myy koneellista
POLTTOTURVETTA ja TURVEPEHKUA

Rantalan Tiili Oy

Lentilä — Puh. Kuortane 4

MYYMME EDULLISESTI
VARASTOSTA UUNITILIA

TAUSNEVA Oy

Valmistaa ja myy
KONEELLISTA POLTTOTURVETTA

Kuortaneen
Palovakuutusyhdistys

Toimitusjohtaja S. Honkola
Puh. kk. 302

Vakuuttakaa omassa vakuutus-
laitoksessanne!

Vakuutuskanta 2,2 miljoonaa

KUORTANEEN VILLA

Om. REINO ALA-SALMI
Kuortane kk. — Puh. 236

Kiittäen kuluneen vuoden aikana saamastamme
luottamuksesta toivotamme asiakkaillemme

RAUHALLISTA JOULUA ja
MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA

KUORTANEEN
OSUUSMEIJERI

KUORTANE
Puh. meijeri 81 ja isännöitsijä 96

RUONAN
OSUUSMEIJERI

Ruona — Puh. 49

Hyvää Joulua

ja

Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa Sinulle

KUORTANEEN OSUUSKASSA

TOIMIPAIKAT: Kirkonkylä, Mäyry, Ruona ja Leppälä

Kuortanelainen, asioi omassa rahalaitoksessasi!

Jo 70 pros. kuntalaisistamme on hallussaan SÄÄSTÖPANKIN SÄÄSTÖKIRJA

Tämä prosenttiluku kasvaa yhä, koska säästöpankki on kaikkien pankki.

•
Avatkaa säästötili säästöpankissa. Otamme pienetkin rahaerät mielellämme vastaan. Jos, ja kun tarvitsette lainaa, muistamme silloin oman tallettaja-asiakkaamme anojien joukossa.

•
Hoidamme kaikenlaatuisia pankki- ja raha-asioitanne, erilaisten maksujen suorituksia ja välityksiä sekä perimistehtäviä.

KUORTANEEN SÄÄSTÖPANKKI

KUORTANEEN SÄHKÖ Oy

SARVIKAS

Puh. Kuortane 15

LEIPOMO- KAHVILA

E. OJALA

Kuortane kk.

Puh. 263

SUOSITTAUTUU!

*Kiittäen hyvää yhteistyötä
paikkakuntalaisten kanssa*

toivotamme Hyvää Joulua

POHJANMAAN URHEILUOPISTO

Suomen Urheilupaikkojen Rakennus Oy

Seinäjäki — Puh. 2294

Olemme rakentaneet mm.
Kuortaneen urheilukentän

*Toivotamme sen käyttäjille Hyvää Joulua
ja Menestyksellistä Uutta Vuotta*

Hyvä varasto
joulukirjallisuutta

*

Kuortaneen Kirjakauppa
Om. H. Ala-Mäyry — Kuortane kk.

Kansallis-Osake- Pankki

KUORTANEEN KONTTORI

Avoinna 9—14

Ovet, ikkunat ja keittiökalustot
ostatte edullisesti meiltä

Ostamme

pystymetsiä ja hankintatukkeja

Kuortaneen Puusepäneliike
Lentilä — Puh. 123

Parturi-Kampaamo ALA-HIIRO

Kuortane kk. — Puh. 313

*Kaikki alaan kuuluvat työt tehdään
ammattitaidolla ja huolella*

J. KESKI-KULJUN

kenkä- ja vaatetustavarain
kauppa

Kuortane kk. — Puh. 285

LÄNSIRANNAN HÖYRYSAHA OY

Kuortane — Puh. 28

OSTAA TUKKEJA
pystymetsinä ja hankintakaupalla

KUORTANEEN OSUUSKAUPPA r.l.

oo

50 VUOTTA MAATALOUDEN HYVÄKSI

Valmistamme

hautakiviä

kilpailukykyisiin hintoihin

W. KULJUN KIVI

Sarvikas — Puh. Ylipää 17

Kuortaneen Makeistehdas ja Leipomo

Om. ARMI HUHTAMÄKI

Kuortane — Puh. 128

Suosittellee
HYVIKSI TUNNETTUJA TUOTTEITAAN

KELLOLIIKE

E. Pääkkönen

Kuortane kk. — Puh. 328

KELLOT, SILMALASIT, LAHJAT,
PALKINNOT alan erikoisliikkeestä

T:mi J. YLISELÄ

SEKATAVARAKAUPPA

Mäyry — Puh. 46

- * KAIKKI JOULUPÖYDÄN HERKUT,
- * MONENLAISET TRIKOOTUOTTEET,
- * SUKAT JA PIIRRETYT KÄSITYÖT sekä
- * TAIDE- JA TALOUSLASIT

ostatte edullisesti

MÄYRYN KAUPPA Oy:stä
puh. 50

Rantalan Rauta ja Puu

Mäyry — Puh. 104

Tarjoaa

KÄSIKÄRRYJÄ, RAPPURALLEJA
ja OVIA varastosta.

Muuta alaan liittyvää tilauksesta.

Ahon Autokorjaamo
Lentilä

Suoritamme kaikkia alaan kuuluvia
työitä asiantuntemuksella.

PENTTI AHO
Lentilä — Puh. Ylipää 34

Kuorma-auto saatavana vuokra-ajoon.

Kahvila-Matkustajakoti- Kauppa

M. Ala-Mutka

Kuortane kk. — Puh. 127 ja 308

Alavuden Seudun Peruna Oy

Alavus — Puh. as. 44

PERUNAJAUHOTEHDAS
KONEPAJA

POLKUPYÖRÄT ja VARAOSAT,

TALVI- JA KESÄURHEILUVALINEET,
RADIO. JA SÄHKÖTARPEET, METSÄSTYS-
ASEET JA AMPUMATARPEET SEKÄ
RAJÄHDYSAINEEET

edullisesti alan erikoisliikkeestä

ALA-HONKOLA & KUMPP.

Kuortane — Puh. 204

Myymme jälleenmyyjille

erikokoisia SAAVEJA 30—95 ltr.

Rakentajille
varastossamme raakaa ja höylättyä
PUUTAVARAA

OSTAMME TUKKEJA
pystyyn ja hankintana

Suoritetaan jauhatusta

LEPPÄLÄN SAHA JA MYLLY

Kuortane — Puh. 65

Sekatavarakauppa

Ostaa kaikkia maataloustuotteita
sekä myyn väkilannoitteita ym.
alaan kuuluvia tarvikkeita

MATTI SALMINEN

Ruona — Puh. 45

NAISTEN JA MIESTEN

Valmisvaatepukimo

Kankaita, asusteita ja jalkineita.
Myös tilauspukimo.

VESALAN PUKIMO

Kuortane kk. — Puh. 230

Kuortaneen Sementtivalimo Oy

Puh. Kuortane 13

Saatavana kaikkia sementti-
valimoalan tuotteita

Työ ensiluokkainen —
Hinnat kilpailukyiset

Valmistamme ja myymme

*kaikkia
kotikudonnaisia*

KUORTANEEN KOTIKUTOMO

Lentilä — Puh. Ylipää 40

Suoritan

SÄHKÖ- JA KAASUHIESTAUSTA
sekä MOOTTORIKORJAUKSIA

Henkilöauto saatavana vuokra-ajoon

P. Säntin Korjaamo

Leppälä — Puh. 403

HENKIÖ ja KUORMA-AUTO
saatavana vuokra-ajoon

AIMO VIRTANIEMI

Mäyry — Puh. 21

Viljo Myllymäki

LIKENNÖITSIJÄ

Alavus as., puh. 30

TAMMISEN

Autoliike, -korjaamo ja -koulu

Alavus as. — Puh. as.seutu 50

Metsästä markkinoille

ALAVUDEN KAUTTA

Valmistamme

- ikkunoita
- ovia
- keittiö- ja myymälä-
sisustuksia
- Kattokaarirakenteita
- palo-ovia

**Alavuden
Puunjalostustehdas Oy**

Alavus as.

Pukineita

niin arki- kuin juhlaikäyttöönkin

*Monille tämän lehden lukijoille
tunnettu liike*

Alavuden Vaatetusliike

Om. J. Palonen — Alavus kk., puh. 185

Huonekaluja hankkiessanne

**käyttäkää hyväksenne ASKON
paikallispalvelua**

*Toimitamme kaikkia Askon laajan
malliston tuotteita.*

**HUONEKALUJA, POLKUPYÖRIÄ,
MAALAUSTARPEITA JA TAPETTEJA**

Hj. VAINIONPÄÄ

Alavus as. — Puh. as. 29

KEMIKALITUPA

Alavus as.

*Kemikalitavaraa, koruja, muovitavaraa
ja keramiikkaa*

Laitteessämme Alavuden Apteekin lääkekaappi

Käyttäkää

Matti Ahosen harjavalmisteita

Viljo Härmäläinen

Kuortane — Puh. 245

— R A D I O K O R J A A M O —

KUORTANEEN TAKSI

Puh. 296

Hyvä kyyti — Vaeramat ajurit

PINOTAVARAN MYYNNISSÄ

kääntykää luottamuksella puoleemme

W I I K & H Ö G L U N D

VIISKUNTA

kaikkien kuortanelaisten lehti! — Seuraa tarkoin Kuortaneen asioita

Kirjapainomme suorittaa kaikenlaisia painatustöitä

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa myöskin asiakkailleen seuraavat:

KUORTANEEN TALOUSKAUPPA

Mäyry, puh. 131

SEKATAVARAKAUPPA A. KAJANDER

Kuortane kk., puh. 30

Sekatavarakauppa VAINO ALA-MUTKA

Leppälä, puh. 42

VIITASSEN SEKATAVARAKAUPPA

Lentilä, puh. Kuortane 17

Sekatavarakauppa AIMO HAAPAMÄKI

Salmi, puh. 16

ALAVUDEN OSUUSLIIKE

KALERVO VIITANEN

Valokuvaaja ja preparaattori

Kuortane

VAATTURI V. LAMMI

Mäyry, puh. 18

Halpoja jalkineita saatavana

VALOKUVAAJA ARVO AUTIO

Lentilä, puh. Ylipää 8

V. KANGSAHON KORJAAMO

Lentilä

HUO-MA-KE

Omistaa T. Yli-Mäenpää

Kuortane kk., puh. 305

YLI-HALLILAN KUKKAKAUPPA

Kuortane kk., puh. 319

KUORTANEEN

ELAINVAKUUTUSYHDISTYS

Toim.joht. A. Peltokangas

Kuortane kk., puh. 209

AARNION MOOTTORIKORJAAMO

Kuortane, puh. 184

LIKENNÖITSIJÄ J. VILPPULA

Lentilä, puh. Kuortane 108

ALAVUDEN

LEIPOMO & KONDIITTORILIIKE

Alavus, puh. as. 82

PARTURI-KAMPAAMO Rauha Mäkinen

Kuortane kk., puh. 326

PARTURI-KAMPAAMO Hauta-aho

Mäyry, puh. 3

ELOKUVA-KAHVILA

Om. E. Rintakallio

Mäyry, puh. 190

KOSKELÄN MYLLY

Mäyry, puh. 62

Vuokra-autoilijat

AKSELI JASKARI

Mäyry, puh. 38

TEUVO KANGASAHO

Lentilä, puh. Ylipää 28

LAURI KIVIRANTA

Niinimaa, puh. Västinnäki 11

VEIKKO KOHTAMÄKI

Salmi

VELJEKSET KOKKILA

Ruona, puh. 38 ja 10

MARTTI LAITILA

Salmi, puh. 16

ARMAS LASSILA

Kuortane kk., puh. 288

MARTTI PELTOKANGAS

Leppälä, puh. 455

EERO RINTAMAKI

Lentilä, puh. Ylipää 31

EDVIN VASU

Salmi, puh. 45

VILHO VALIMAA

Leppälä, puh. 445

TAUNO YLI-HONKOLA

Kuortane kk., puh. 275

Kiitämme

niitä, jotka ilmoittamalla tässä julkaisussa ovat
tukeneet seuramme toimintaa. Samalla pyydämme
lukijakuntaa suosimaan ilmoittaneita

KUURTANES - SEURA

SISÄLTÖ

	Siv.
<i>Heikki Rajalahti</i> : Hän tuli	1
Kuortanes-Seuran kiitos	2
<i>Heikki Klemetti</i> : Kuvaaja	3
<i>Sirkka Kantola</i> : Takkatuli	4
<i>Esa Harju</i> : Kuurtasella — Kuurtanella	5
<i>Laina Salmi</i> : Rivinainen muistelee	6
<i>Tauno Kivistö</i> : Avain	8
<i>Esa Harju</i> : Arpa-likka	9
<i>Veikko Kaakinen</i> : Kirkon ryöstö	11
<i>Hanna Rinta-Rasula</i> kertoo <i>Sirkka Kantolalle</i>	12
<i>Tiänviären Helemi</i> : Mielenkiintoisia paikannimiä	14
Entisajan uskomuksia	15
<i>Sirkka Kantola</i> : Riimi Riihitontusta	16
<i>Eeva Harju</i> : Suomalaisista naisten käsitöistä	17
<i>Kaarlo Kokkila</i> : Peloton ratsuhevos anastaja	19
<i>Sakari Aittoniemi</i> : Varas vartioi	21
<i>K. Korpelan kirjasta</i> : Rahantekijä	23
<i>Paavo Nurmi</i> : Eräs muistomerkki	24
<i>Aleksi Takala</i> : Vanhan kuortanelaisen muistelmia	25
<i>Eeva Peltola</i> : Kuortanes-Seuran 10-vuotishistoriikki	26

Kuortanes-Seuran Joulu

toivottaa lukijakunnalleen

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta Vuotta

